

**Opleidingsmateriaal voor
Strafrecht & Juridische
Professionals voor afname van
het Forensisch Interview bij
Minderjarige Slachtoffers van
Seksueel Misbruik**

2022

ENCLAVE

Enhancing the capacity of legal & justice
professionals on forensic interview procedures
for child victims and witnesses of violence

ENCLAVE

Enhancing the capacity of legal & justice
professionals on forensic interview procedures
for child victims and witnesses of violence

**Opleidingsmateriaal
voor Strafrecht & Juridische
Professionals voor afname van het
Forensisch Interview bij
Minderjarige Slachtoffers van
Seksueel Misbruik**

2022

ENCLAVE

Verbeteren van de capaciteit van juridische en justitiële professionals inzake de forensische ondervragingsprocedures voor minderjarige slachtoffers en getuigen van geweld.

101005464 — ENCLAVE — JUST-AG-2020 / JUST-JACC-AG-2020

WP3. Opleidingsmateriaal voor Strafrecht & Juridische Professionals voor afname van het Forensisch Interview bij Minderjarige Slachtoffers van Seksueel Misbruik

Olga Themeli; Sofia Thanasoula; Maria Panagiotaki

Universiteit van Kreta

11 juli 2022

De inhoud van deze publicatie valt uitsluitend onder de verantwoordelijkheid van het ENCLAVE-project en geeft niet noodzakelijkerwijs de mening van de Europese Unie weer. Noch de instellingen en organen van de Europese Unie, noch enig persoon die namens hen optreedt, kan verantwoordelijk worden gehouden voor het eventuele gebruik van de informatie in deze publicatie.

INDEX

Inleiding	4
Hoofdstuk 1 – Onderzoek naar de bekendmaking seksueel misbruik kinderen	8
1.1 Kindermisbruik aanvaardingssyndroom (CAAS):.....	8
1.2 Factors van invloed op het proces van bekendmaking	10
1.3 Na de bekendmaking	13
1.4 Richtlijnen voor professionals	14
Hoofdstuk 2 – Kwaliteitsnormen voor forensisch interviewen	20
2.1 Forensische protocollen inzake kindermisbruik – Forensische interviewmodellen.....	20
2.2 Structuur van het interview.....	27
2.2.1 Opbouwende fase	27
Functioneren van geheugen.....	30
Factoren die het geheugen van kind beïnvloeden	32
2.2.2 Substantieve fase	34
2.2.3 Afsluitingsfase.....	38
Hoofdstuk 3– Het gebruik van hulpmiddelen	41
3.1 Voordelen	42
3.2 Nadelen.....	42
3.3 Anatomische schema's	43
3.4 RATAC	46
3.5 Voor en nadelen	50
Hoofdstuk 4 – Forensisch interview van kinderen met speciale behoeften	52
4.1 Determinanten voor bekendmaking seksueel misbruik: waarom kinderen met speciale noden meer moeilijkheden ervaren bij de bekendmaking seksueel misbruik?	53
4.2 Voorbereiding forensisch interview.....	55
4.3 Het forensisch interview	56
4.4 Gebruik van extra –verbale communicatie hulpmiddelen	58
Hoofdstuk 5 – Culturele competentie en diversiteit	63

5.1 Voorbereiding forensisch interview.....	64
5.2 Uitvoeren forensisch interview.....	69
5.3 De rol van de tolk.....	71
Hoofdstuk 6 – Belangrijke overwegingen.....	73
6.1 Basis Kennis.....	74
6.2 Basisrichtsnoeren.....	76
6.2.1 Ontwikkelingsstadia testen van het.....	76
6.2.2 Onderzoek kennis en capaciteiten kind dat wordt verhoord.....	77
6.2.3 Formulering en inhoud vragen.....	79
6.2.4 Objectiviteit van de interviewer, flexibiliteit en vermijden van suggestieve technieken	82
6.2.5 De doeltreffende Interviewer.....	84
Hoofdstuk 7 – Beoordeling van de geloofwaardigheid van de beschuldigingen.....	85
7.1 Criteria voor beoordelen van geloofwaardigheid van beschuldigingen.....	85
7.2 veelvoorkomende fouten bij de beoordeling van geloofwaardigheid.....	90
7.3 Significant bewijs dat de geloofwaardigheid van een kinds beschuldigingen met betrekking tot seksuele victimisatie versterkt.....	91
Referenties & bijkomend leesmateriaal.....	94

Inleiding

a. OBJECT

Het Europese project ENCLAVE "*Verbetering van de capaciteit van juridische en justitiële professionals inzake forensische interviewprocedures voor minderjarige slachtoffers en getuigen van geweld*" is een onderzoeksproject in samenwerking met vijf EU-lidstaten: België (BE), Estland (EE), Griekenland (EL), Italië (IT) en Spanje (ES). Het is een voortzetting van het RE-TREAT-project (JUST-AG-2019/JUST-JACC-AG-2019) "*hervorming van behandelingsbenaderingen ten aanzien van slachtoffers seksueel geweld binnen de strafrechtprocedure*" een Europees project gericht op het stimuleren van procedurele en organisatorische veranderingen in de strafprocedure binnen de justitiële stelsels in Griekenland, Italië en Spanje om deze beter te laten inspelen op de specifieke behoeften van slachtoffers van seksuele misdrijven (RE-TREAT-project, 2022).

Het ENCLAVE project focust zich op de behandeling van minderjarige slachtoffers en getuigen seksueel geweld volgens de implementatie van de Europese Richtlijn 2012/29/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2012 tot de vaststelling van de minimum normen voor wat betreft de rechten, ondersteuning en bescherming van slachtoffers van geweld (De richtlijn voor rechten van het slachtoffer) en voor het protocol van het forensisch interview in de vijf Europese rechtssystemen. Het project heeft tot doel:

- Vergroten van de capaciteit en kennis van het juridisch en rechtspersoneel in het EU civiele, strafrechtelijke en grondrechtelijke instrumenten bedoeld voor minderjarige slachtoffers en/of getuigen van misbruik;
- Betrekking van professionals van verschillende disciplines, namelijk juridische en justitiële professionals, betrokken medewerkers die werken met minderjarige slachtoffers van misbruik binnen een organisatie slachtofferhulp en deze medewerkers vertrouwd maken met wederzijdse samenwerking ten aanzien van het protocol voor forensisch interview, met als doel om het mentale welzijn te vergroten van kinderen;
- Voorkomen van secundaire victimisatie en hertraumatiseren van minderjarige slachtoffers en getuigen van misbruik, en

- Verbeteren van wederzijds vertrouwen tussen juridische en justitiële professionals in domeinoverschrijdende justitiële samenwerking door middel van gemeenschappelijke training en kennis.

b. METHODOLOGIE

Voor wat het opbouwen van de capaciteit van justitiële en juridische professional betreft, heeft het consortium eerst de behoeften van professionals uit de deelnemende landen in kaart gebracht door middel van interviews. Gebaseerd op bestaande literatuur en bevindingen van het behoeftebeoordelingsverslag, heeft het consortium een uitgebreide reeks opleidingsmaterialen ontwikkeld over de praktische aspecten en tips over de toepassing van het rechtskader, met betrekking tot de procedure van het forensisch interview voor minderjarige slachtoffers en getuigen van misbruik, relevant voor heel de EU en in overeenstemming met de Richtlijn 2012/29/EU. Dit opleidingsmateriaal zal worden vertaald en aangepast om het af te stemmen op de nationale context van de deelnemende landen, met onder meer informatie over de:

- Status van het slachtoffer en de getuige van kindermishandeling: internationale, regionale, EU- en nationale regelgeving;
- Rechten van slachtoffers/getuigen inzake forensisch verhoor en strafprocedure: EU-kader, nationale wetgeving;
- Procedures voor forensische ondervragingen: nationale procedure, vergelijkende toepassingen;
- Rol van verschillende juridische en justitiële professionals in het proces van forensisch interview met kinderen;
- Rol van organisaties voor slachtofferhulp, en
- Verbetering van de doeltreffendheid van de procedures.

Hierna zullen de partners een reeks regionale/nationale trainingen organiseren met professionals uit het juridisch systeem in diens respectievelijke landen. Feedback van participanten zal verzameld worden voor het geval correcties toepasselijk zijn en verbeteringen voor het trainingsmateriaal, maar ook voor de impact op de participanten te beoordelen (veranderingen in kennis en

percepties). Uiteindelijk zal het materiaal geupdate worden a.d.h.v. de feedback verkregen van de participanten in de nationale en regionale trainingen. Grafisch ontwerp en publicatie van het opleidingsmateriaal voor beoefenaars van juridische beroepen.

c. STRUCTUUR

De weg naar het vinden van de essentiële waarheid is kronkelig en tijdrovend. Ontelbare keren wordt aan minderjarige slachtoffers van misbruik gevraagd om het leed van het misbruik te beschrijven aan de professionals van de geestelijke gezondheidszorg en het strafrechtelijke systeem zonder dat de meerderheid enige relevante training heeft gekregen. De amateuristische benadering, leidt soms tot contaminatie (valse herinnering) en vervorming van het geheugen, dat leidt tot buitensporige angst dat een negatieve invloed heeft op het herinneren van belangrijke details die het slachtoffers geloofwaardigheid in gedrang kan brengen en hierdoor een verkeerde vorming van rechterlijk oordeel ontstaat. Op basis van jarenlange ervaring op dit gebied, zullen moderne samenlevingen de problematieken van de praktijk en de principes van kindvriendelijke diensten en voornamelijk kindervriendelijke justities op de proef stellen. Internationale organisaties zoals de Verenigde Naties, Wereldgezondheidsorganisaties, de raad van Europa en anderen zullen op de bescherming van kinderrechten op de voorgrond plaatsen, waarbij de implementatie van innovatieve acties dat in harmonie zijn met de bovenvermelde principes vna belang zijn, en meer specifiek de richtlijn voor rechten van slachtoffers.

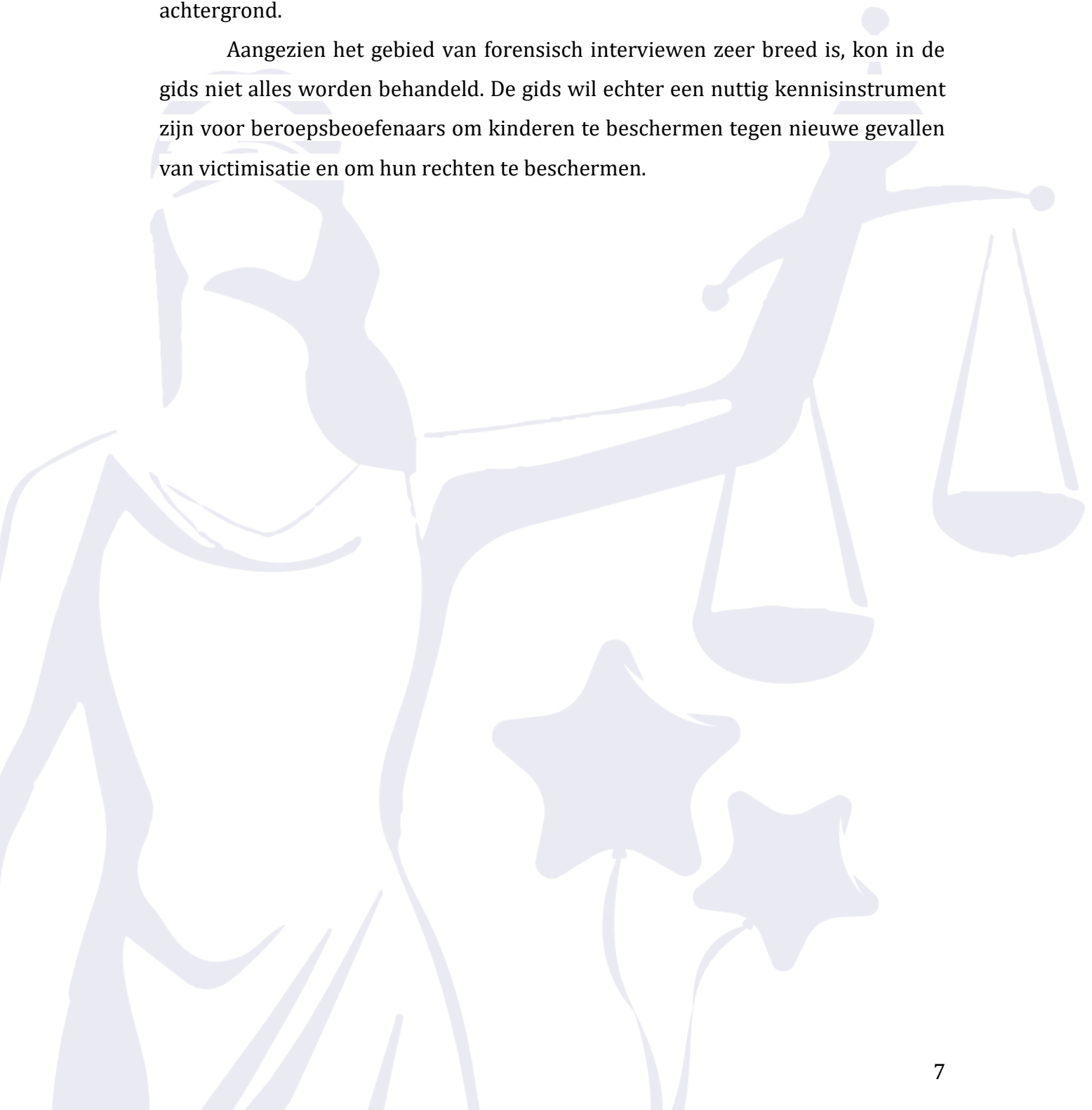
Op het internationaal niveau wordt het semi gestructureerd interview als de beste praktijk voor het ondervragen van minderjarige slachtoffers van misbruik gezien, binnen dit kader volgt de professional een protocol van handelingen vanaf het begin tot het einde van het proces. Volgens internatioale literatuur is het gebruik van de protocol forensisch interview voordelig voor het slachtoffers geheugen, het leidt tot het verkrijgen van meer info en produceert langere en meer informatieve antwoorden (Price, Ahern & Lamb, 2016).

Het doel van het trainingsmateriaal is om gespecialiseerde kennis te verkrijgen voor wat betreft zaken gerelateerd aan het forensisch interviewen van

minderjarige slachtoffers en getuigen van misbruik. Het is bedoeld voor al de professionals betrokken in het onderzoeken van een beschuldiging van misbruik van een minderjarige.

Nadat uitvoerig is ingegaan op het vaststellen van het misbruik, wordt bijzondere nadruk gelegd op de wijze waarop het forensisch verhoor is uitgevoerd volgens de internationaal als betrouwbaar aanvaarde protocollen. Het is ook passend geacht om in de gids secties te voorzien in verband met de juridische vaststelling van bijzonder kwetsbare slachtoffers, zoals minderjarigen met bijzondere behoeften of minderjarigen met een verschillende culturele achtergrond.

Aangezien het gebied van forensisch interviewen zeer breed is, kon in de gids niet alles worden behandeld. De gids wil echter een nuttig kennisinstrument zijn voor beroepsbeoefenaars om kinderen te beschermen tegen nieuwe gevallen van victimisatie en om hun rechten te beschermen.

Hoofdstuk 1 – Onderzoek naar de bekendmaking seksueel misbruik kinderen

Het woord "bekendmaken" geeft bepaalde moeilijkheden weer dat de minderjarige onder ogen moet komen, wanneer men het misbruik aan het licht wilt proberen brengen, terwijl de misbruiker hen forceert om dit verborgen te houden als een soort duister geheim dat men moet bewaren. Dit is een moeizaam en complex proces, dat als traumatisch wordt beschreven zeker door kleuters, als voor kinderen uit etnische minderheidsgroepen en minderjarigen die niet de verwachte steun verkrijgen van hun familie, alsook oudere kinderen, zoals tienders. Het proces van bekendmaking heeft een vloeiend en actief karakter op die manier dat er constant verandering en evolutie is, een standpunt dat zal worden bevestigd in beide verschillende betrokken stadia (voor de bekendmaking, na de bekendmaking) en de interacties dat hebben plaatsgevonden met de betrokken mensen (bv. Voorgeleidingsambtenaren, psychologen, sociale werkers, advocaten, gerechtsambtenaren, verzorgers, schoolpersoneel, enz.).

1.1 Kindermisbruik aanvaardingssyndroom (CAAS):

Het bekendmaken van kindermisbruik is niet zomaar een gegeven, het is een dynamische proces met individuele stadia waarin het kind probeert om het leed te delen van zijn/haar victimisatie. In 1983 maakte de psychiater Roland Summit in een artikel voor het eerst melding van het bestaan van een "syndroom" van niet-onthulling, dat zich over de volgende vijf fasen uitstrekt:

- a) Geheimhouding;
- b) Het creëren van een gevoel van wanhoop, hulpeloosheid en machteloosheid;
- c) Beknelling en huisvesting;
- d) Vertraging in de openbaarmaking waarvan de inhoud niet overtuigend is, en
- e) Intrekking.

Het bestaan van de eerste twee elementen wordt van fundamenteel belang geacht voor de diagnose van het "niet-onthulling"-syndroom van de inbreuk.

(a) De geheimhouding

In de meeste gevallen vindt het misbruik plaats wanneer het kind alleen is met de dader, die de minderjarige erop wijst dat elke onthulling ernstige gevolgen zal hebben voor hen beiden en voor hun naasten.

(b) Het gevoel van wanhoop, hulpeloosheid en machteloosheid

Volwassenen hebben vaak hogere verwachtingen van kinderen, bijvoorbeeld dat kinderen zichzelf kunnen beschermen, zonder rekening te houden met het feit dat kinderen volledig ondergeschikt zijn aan gezagsverhoudingen en zich hulpeloos en machteloos voelen (Summit, 1983). De dader maakt misbruik van het feit dat minderjarigen hebben geleerd ouderen te gehoorzamen en liefde aan ouderen te betuigen, vooral wanneer het die volwassenen zijn die voor het kind zorgen.

(c) Beknelling en huisvesting

Voor het slachtoffer dat geconfronteerd wordt met een schijnbaar onomkeerbare situatie waarin het kind zich opgesloten en onbeschermd voelt, kan aanvaarding de enige oplossing lijken. Om zich te verzoenen, is het gemakkelijker de schuld te geven en onaangename en pijnlijke ervaringen te onderdrukken door verdringing.

(d) Vertraagde bekendmaking

De meeste slachtoffers maken het misbruik niet bekend zolang het plaatsvindt. In de regel doen degenen die besluiten zich uit te spreken, dit met aanzienlijke vertraging. Het feit dat niet tijdig hulp wordt gezocht en de vaak tegenstrijdige en verwarrende manier waarop het slachtoffer de feiten beschrijft, maakt het moeilijk om de ervaring van het slachtoffer te begrijpen.

(e) De intrekking

Onmiddellijk na de bekendmaking, kan het kind vaak worden geconfronteerd met het wantrouwen van anderen, het gebrek aan steun en de buitensporige ontsteltenis die is veroorzaakt. Daarom kan het kind diens aanvankelijke beschuldigingen intrekken in een poging de "schade" te herstellen en de relaties weer in evenwicht te brengen. Angst voor zowel het uiteenvallen van het gezin als het gedrag van de dader in de toekomst, gevoelens van schaamte en

het onvermogen in het omgaan met de overweldigende stress die wordt veroorzaakt door de betrokkenheid van kinderen bij het strafrechtelijk systeem (bv. getuigenverklaringen op het politiebureau, bij de onderzoeksrechter, in de rechtszaal) behoren, samen met het gebrek aan steun, tot de belangrijkste redenen die dit onstabiele gedrag rechtvaardigen. Dit rechtvaardigt de noodzaak om kennis van trauma's uit de klinische psychologie te integreren om het gedrag en de verklaringen van de minderjarige slachtoffers correct te interpreteren.

Er is op gewezen op het feit dat door het dynamische en meerlagige karakter van het bekendmakingsproces niet alle fasen hoeven te worden gevolgd.

Het is belangrijk dat beroepsbeoefenaars kennis verwerven over zowel de kenmerken van het syndroom van het verzwijgen van seksueel misbruik als over de factoren die een dominante rol spelen bij het verzwijgen van het misbruik. Alleen op die manier zullen beroepsoefenaars de multidimensionele aard van het proces van onthulling begrijpen, de reacties en gevoelens van het kind begrijpen, en de noodzaak om het kind te beschermen respecteren.

1.2 Factors van invloed op het proces van bekendmaking

Er zijn veel factoren die de openbaarmaking van de traumatische gebeurtenis aanzienlijk lijken te beïnvloeden, zoals:

- **Leeftijd**

Voor jonge kinderen is het moeilijker/uitdagender om te beseffen dat men wordt misbruikt, men beschouwt het gedrag van volwassenen als normaal, en men heeft geen besef van de ernst van wat men meemaakt. Kinderen vertellen het vaak spontaan, maar vinden het moeilijk om te getuigen en diens verslagen kunnen kort, vaag en algemeen zijn. Slachtoffers zijn beter in staat om te getuigen na de leeftijd van 4 jaar, wanneer hun cognitieve geheugenmechanisme zich begint te ontwikkelen. De kans dat men de waarheid vertelt, neemt aanzienlijk toe met de leeftijd. Oudere kinderen onthullen, als men dit wilt doen in eerste plaats, het misbruik dat men heeft ondergaan pas laat, maar opzettelijk en weloverwogen. Gevoelens van schaamte en sociale gevolgen blijven een belangrijke remmende factor.

- **Geslacht**

Meisjes en vrouwen zijn degenen die het meest te lijden hebben onder dit soort misdrijven. Het is echter mogelijk dat jongens hun seksueel misbruik moeilijker en met meer tegenzin onthullen dan meisjes, als gevolg van de intense onzekerheid van stigmatisering en sociale marginalisering. Belangrijk is dat mannen die seksueel misbruik in diens jeugd hebben meegemaakt, meer psychosociale problemen ervaren dan vrouwen.

- **De dader - slachtoffer relatie**

In de meerderheid van de gevallen worden kinderen die slachtoffer zijn, misbruikt door iemand die men kent. Ongeveer een derde van de kinderen kent diens dader al diens hele leven, terwijl in ongeveer een vijfde van de gevallen de dader, de vader of stiefvader is (Davies et al., 2013; Gekoski et al., 2016). Het is vooral belangrijk om op te merken dat het kind weigert of terughoudend is om te praten wanneer de dader een naaste familielid is. Dit heeft een belangrijke impact met betrekking tot tal van rechten (bv. recht om namens henzelf een klacht in te dienen, recht op juridische bijstand, recht op begeleiding, enz.) Gevoelens van eenzaamheid, verwarring, schaamte, woede en schuld overweldigen de meeste kinderslachtoffers wanneer men besluit het "lijden" te delen van het misbruik dat men heeft geleden door toedoen van de bekende dader. Het slachtoffer, dat zich realiseert dat hij/zij zowel de relatie met de persoon van wie hij/zij afhankelijk is als zijn/haar geestelijke gezondheid riskeert, raakt in de val. Uiteindelijk kan hij/zij in een "vermijdingsfase" terechtkomen en een zelfbeschermingsmechanisme activeren, namelijk afstoting. Er is gezegd dat afstoting "de kunst is om te weten hoe je niet moet weten".

- **De culturele context**

Minderjarigen uit kwetsbare sociale groepen (migranten, vluchtelingen, behoeftigen, enz.) kunnen nog meer worden ontmoedigd om de traumatische gebeurtenis te onthullen, omdat zij zich nog hulpelozer, weerlozer en zwakker voelen. Bovendien is de kans op onthulling aanzienlijk kleiner in samenlevingen waar kwesties in verband met seksuele activiteit als taboe worden beschouwd en waarschijnlijk tot isolement van het hele gezin zullen leiden.

- **Angst voor vergelding**

De dader dreigt vaak met vergelding als wat er gebeurt openbaar wordt gemaakt. Meestal intimideert hij/zij het slachtoffer door te zeggen dat hij/zij zijn/haar dierbaren iets zal aandoen, vooral zijn/haar moeder. Bedreigingen aan het adres van degenen die men bijzonder liefheeft, zijn veel doeltreffender dan bedreigingen aan diens eigen adres, omdat de dader de verantwoordelijkheid voor de veiligheid en bescherming van diens gezinsleden op het kind heeft afgeschoven.

- **De angst voor negatieve reacties van ouders**

In de meeste gevallen stelt het slachtoffer enerzijds het bekendmaken van zijn/haar seksueel misbruik aanzienlijk uit, en wordt hij/zij anderzijds met schuldgevoelens overladen omdat hij/zij vaak door de ouders wordt beschuldigd (bv. dat hij/zij daardoor een zware straf zal krijgen, zoals gevangenisstraf). De meeste kinderslachtoffers weigeren dan ook de politie in te lichten als de dader de ouder is. Kinderen zijn bijzonder bang voor de reactie van de ouders, vooral in gevallen van incest, en denkt dat men als leugenaars kan bestraft worden. Het afschrikkende en wantrouwende gedrag van de ouders versterkt de gevoelens van schaamte en daarmee de beslissing om het misbruik te verbergen. In de VS wordt slechts één op de twee kinderen door ten minste één ouder geloofd en wordt één op de vier kinderen onder druk gezet om de aanklacht te laten vallen. Daar staat tegenover dat kinderen die worden geloofd en een positieve en ondersteunende reactie krijgen na het bekendmaken, minder kans lopen om ernstige psychopathologie te ontwikkelen als gevolg van diens seksueel misbruik.

- **Het gevoel van medeplichtigheid en verantwoordelijkheid**

Kinderen die het slachtoffer zijn, geloven dat men in grote mate verantwoordelijk is voor diens misbruik. Meer bepaald is het gebruikelijk dat de misbruiksituatie progressief is en dat de relatie beetje bij beetje wordt geseksualiseerd; dit leidt tot een normalisering bij slachtoffer die het gevoel heeft dat hij/zij heeft "meegewerkt" aan het misbruik, ook al is dit niet waar. Als gevolg daarvan is het een veel voorkomende reactie om "zichzelf de schuld te geven" voor het misbruik dat men heeft ondergaan en een deel van of vaak alle schuld op zich te nemen voor het leed dat men heeft moeten doorstaan. Dit gevoel is meer uitgesproken bij jongere kinderen, maar ook bij meisjes, op wie de dader

gewoonlijk de verantwoordelijkheid afschuift door te benadrukken dat men het zelf heeft veroorzaakt.

- **Risicofactoren**

Daders zoeken kinderen op die bijzonder kwetsbaar zijn en maken gebruik van de tekortkomingen van de gezinscontext en de behoefte van het kind aan liefde en zorg om op die manier een vertrouwensrelatie met het kind tot stand te brengen. Huwelijksproblemen van de ouders, diens zwakke band met het kind, huiselijk geweld, en de strafbaarheid van de ouders, afwijzing van vragen over seksualiteit en het vroeg beginnen met seksuele activiteit zijn risicofactoren. Kinderen met neuro-ontwikkelingsstoornissen, gedragsstoornissen en visuele, spraak- en gehoorstoornissen behoren tot de risicogroep voor slachtofferschap.

- **Gebruik van macht door de dader**

De dader gebruikt vaak verschillende technieken om de minderjarige te onderwerpen: het verlenen van speciale privileges, het kopen van dure materiële goederen, het verdraaien en verkeerd voorstellen van sociaal aanvaarde principes en waarden, het zien van seksueel misbruik als normaal gedrag en het afschuiven van de verantwoordelijkheid op de minderjarige. Het overtuigt er ook van dat het bekendmaken van de misdrijven dramatische gevolgen zal hebben, aangezien het kind uiteindelijk de schuld zal krijgen en gestraft zal worden.

1.3 Na de bekendmaking

Per definitie zal het proces van bekendmaking verwarring en ambivalentie veroorzaken, dat leidt tot toenemende onrust. Uitgestelde bekendmaking van het misbruik wordt geassocieerd met een posttraumatische stressstoornis, hierbij zal het gunstiger zijn om het misbruik vroeger aan te geven. Wanneer men het misbruik verzwijgt, of voort laat duren, zal de nodige behandeling uit blijven, de angst verhogen en hierbij ook de kwetsbaarheid voor het ontstaan van negatieve psychologische gevolgen. In sommige gevallen werkt de bekendmaking verlossend, in andere gevallen verzwarend. De meerderheid van de minderjarigen geeft aan dat de bekendmaking niet alleen een gevoel van opluchting geeft, maar ook

bijzonder psychologisch belastend is. Bekendmaking is bijzonder zwaar voor het kind dat is misbruikt, zeker als de dader een familielid is.

Soms hangt de mate van trauma en vervolg ook samen met de reactie na de onthulling, namelijk met de manier waarop het minderjarige slachtoffer na de onthulling van de gebeurtenis door zijn familie en het strafrechtelijk systeem wordt behandeld.

1.4 Richtlijnen voor professionals

Een beter begrip van het proces dat een kind doorloopt bij zijn poging de gebeurtenis te onthullen, het identificeren van remmende factoren en het onderzoeken van de effecten van langdurig verzwijgen, zal beroepsmensen enorm helpen om seksueel misbruik doeltreffender aan te pakken, minderjarige slachtoffers aan te moedigen de gebeurtenis te onthullen en hen tegelijkertijd te beschermen tegen het risico van mogelijk secundair slachtofferschap door het systeem.

Wanneer een kind seksueel misbruik aangeeft:

1. Geloof het kind
2. Blijf kalm
3. Zoek een veilige plek op die de privacy van het kind beschermt
- 4.. Maak geen beloftes die je niet kan houden
5. Beoordeel de dader niet en diens onrechtvaardige daden
6. Geef het incident onmiddellijk aan
7. Bereid het kind voor op wat hem/haar te wachten staat
8. Probeer niet om de beschuldigingen van de minderjarige te onderzoeken
9. Zoek steun

1. Geloof het kind.

Van uiterst belang is dat het kind het gevoel krijgt dat het geloofd wordt in diens verklaringen over seksueel misbruik. Men moet vermelden aan het kind dat men het kind geloofd. Het is niet aan u om het kind te beschermen tegen het leed als gevolg van de publieke bekendmaking, waarbij anderen betrokken zijn. Hulpverleners hebben niet het recht zich te betrekken bij de beslissing tot het uithuisplaatsing van het kind, dit wordt overgelaten aan de officiële instanties. In de eerste plaats moet de hulpverlener naar het kind luisteren, bescherming te bieden en uit te leggen dat het misbruik moet stoppen.. Men mag niet bekritisieren, enkel een luisterend oor bieden en het kind aanmoedigen om diens verhaal te vertellen, maar vermijd zoveel als mogelijk gerichte vragen over de gebeurtenis. Het proces van bekenmaking is moeilijk voor het kind en zeer pijnlijk. Het kind moet weten dat er een volwassene is die het kind geloofd en kan helpen. Dit is wat het kind nodig heeft. Wanneer het kind door heeft dat de hulpverlener diens verhaal in vraag stelt, zal het kind zich nog meer weerloos en hopeloos voelen.

2. Blijf kalm en verleen emotionele steun

Voordat het kind de gewelddadige ervaring volledig onthult, kan het kind uw reacties testen. Uw eerste reacties, uw gezichtsuitdrukkingen en woorden zullen bepalen of het kind zal doorgaan met de onthulling of ervoor kiest om terug te trekken wat het kind u tot op dat moment heeft toevertrouwd. Vermijd daarom dat u geschokt, overstuur, boos of walgend lijkt door wat u hoort. Vaak beseffen slachtoffers dat u niet alle details aankunt en proberen ze u te beschermen door gedeeltelijk te onthullen. Heb begrip voor de moeilijkheden van het kind om te praten over wat het kind is overkomen en respecteer de gevoelens van schaamte, angst en schuld die het kind overvallen wanneer het kind probeert het misbruik met u te delen. Heb begrip voor de remmingen van buitenlandse kinderen om te praten over zaken die in hun eigen culturele context taboe zijn. Wees u er ook van bewust dat het kind, door diens kwetsbaarheid, uw gedrag verkeerd kan begrijpen. Beheers uw reacties en vermijd koste wat kost het uiten van gevoelens van woede. Het kind zal denken dat uw woede aan het kind gericht is en niet aan de dader. Met andere woorden, het kind zal geloven dat u boos op het kind bent, wat de woorden

van de dader bevestigt ("als je praat, zal men heel boos op je zijn en zal je in de problemen komen"). Wanneer men er niet in slaagt diens reacties onder controle te houden, is het van belang om aan te geven aan het kind dat men boos is op de dader en niet het kind, aangezien geen enkele volwassenen seksuele handelingen mag stellen met kinderen. Wanneer het kind zich veilig voelt en op diens gemak is bij u, dan kan het zijn dat het kind details van het traumatische incident aan u zal onthullen. Onthoud dat ondervragen van het kind niet is toegestaan. Wanneer het kind klaar is met de bekendmaking van het misbruik is het belangrijk te vermelden dat u blij bent dat het kind dit aan u heeft vertrouwd, dat het gedrag van de dader niet goed is en erover zal worden geoordeeld en niet over het gedrag van het kind en dat u zult proberen het kind te beschermen.

3. Kies een veilige plek om te praten waar de privacy van het kind gewaarborgd wordt.

Vermijd een publieke plaats zoals een klaslokaal om te praten zodat er geen info kan worden gelekt. Het is van uiterst belang om de privacy en betrouwbaarheid van het kind te waarborgen. Geef het kind de tijd om zelf initiatief te nemen, te vertellen wat die wilt vertellen, zet het kind niet onder druk en dring niet aan met specifieke vragen. Onthoud dat u niet de rol van onderzoeker hebt, wanneer je dit proces betreedt, kun je meer kwaad dan goed doen wanneer je u bemoeit met de getuigenis van het kind. Er zijn professionals die het onderzoeksproces zullen overnemen. Nochtans, wanneer het kind graag de details van diens misbruik wilt vermelden, ontmoedig het kind dan niet door te zeggen dat u niet de juiste persoon bent waartegen het kind dit moet zeggen. Luister zorgvuldig, en geef de tijd dat het kind nodig heeft. Het meest belangrijke waarop u het kind nu kan voorbereiden is de betrokkenheid van anderen. In andere woorden, het is zeer gebruikelijk om het kind te laten weten dat wat het kind juist aan u heeft verteld zal worden doorgegeven aan de juiste instanties, zodat men stappen kan ondernemen om het misbruik te laten stoppen en dat het kind beschermd wordt in de toekomst. Niets anders kan u doen. Op deze manier zal u het kind voorbereiden op de bekendmaking van het misbruik aan anderen en op hetzelfde moment ook het kind proberen uit te leggen dat u het vertrouwen dat het kind in u heeft getoond, niet beschadigd.

4. Vertel het slachtoffer dat die niet de enige is, dat misbruik bij vele kinderen voorkomt.

Het slachtoffer denkt vaak dat hij/zij de enige is die dergelijk misbruik meemaakt. Het zal een grote opluchting zijn als u het kind vertelt dat andere kinderen soortgelijke situaties hebben meegemaakt of nog meemaken. Om het kind meer op diens gemak te stellen kunt u vermelden dat u zelf op de hoogte bent van dergelijke incidenten. Het is dan gemakkelijker voor het minderjarige slachtoffer om de gevoelens van schaamte en remmingen te overwinnen en eindelijk diens ervaring te onthullen aan iemand die het kind echt begrijpt; zonder echter kindermishandeling te normaliseren en de pijn van het slachtoffer te bagatelliseren. Het is ook belangrijk om het kind hoop te geven dat het, net als bij andere slachtoffers, mogelijk is om het misbruik te stoppen en diens leven te veranderen.

5. Maak geen beloftes die je niet kunt nakomen.

Het is belangrijk om geen dingen te beloven die buiten uw macht liggen om te veranderen, zoals dat u ervoor zult zorgen dat het minderjarige slachtoffer uit de gewelddadige omgeving wordt verwijderd, dat de dader het kind niet meer zal benaderen, of dat er voortaan niets meer zal gebeuren. Het nakomen van deze beloften is onrealistisch en zeker niet aan u. Het enige wat u kunt doen is er nu "zijn" wanneer het kind u nodig heeft. U bent de persoon die voor het kind een gevoel van veiligheid en vertrouwen heeft gegeven. Anderen zullen proberen het misbruik te stoppen, maar u zult altijd in de gedachten van het kind de persoon zijn op wie die vertrouwde door de moed te vinden om het misbruik bekend te maken. Als u buitensporige beloften doet, zullen kinderen niet begrijpen waarom u ze niet kon nakomen en zullen kinderen teleurgesteld zijn. Kinderen zullen misschien spijt hebben van het vertrouwen in u en zullen denken dat u gewoon weer een onbetrouwbare volwassene bent. Je kunt dus vanaf het begin zeggen: *"Ik zal alles doen wat ik kan om je te helpen. Weet dat ik er altijd voor je ben als je met me wilt praten."*

6. Oordeel niet over de dader en diens onrechtvaardige daden.

Wanneer een kind door een intiem persoon wordt misbruikt, ervaart het vaak tegenstrijdige gevoelens over de dader en verkeert het in grote ambivalentie. Het kind kan van de persoon houden, maar niet van het misbruikende gedrag. Vergeet niet dat in veel gevallen de dader de ouder is, de verzorger van wie het kind nog steeds houdt en die het nodig heeft. Als u zich negatief uitlaat, is het waarschijnlijk dat het kind de dader zal verdedigen, zich tegen u zal keren en alle aanvankelijke beschuldigingen van seksueel misbruik zal intrekken.

7. Maak onmiddellijk melding van het misbruik.

Zoek uit waar u het incident van seksueel misbruik dat aan u werd onthuld, kunt melden. Het is heel belangrijk dat u het kind laat weten dat u wat het u verteld heeft zult moeten melden aan de instanties die verantwoordelijk zijn voor de aanpak van het probleem

8. Bereid het kind voor op wat komen gaat.

U moet het kind eerlijk vertellen wat er zal gebeuren nadat de relevante instanties op de hoogte zijn gebracht van zijn beschuldigingen (bv. dat het met een maatschappelijk werker zal spreken of dat het naar het politiebureau zal worden geroepen voor een verklaring, enz.) Indien u niet weet welke procedures zullen volgen, vertel het kind dan de waarheid en zeg dat personen die meer competent zijn dan u zullen uitleggen wat er precies zal gebeuren. Realiseer je dat de ouders er natuurlijk achter zullen komen, stel de angsten van het kind dan zoveel mogelijk gerust. De dader heeft het slachtoffer vaak geïntimideerd door te zeggen dat als het kind het geheim van de dader verklapt, dit ernstige gevolgen zal hebben (het kind zal bijvoorbeeld in de gevangenis belanden en diens naasten zullen worden bestraft), waardoor het vertrouwen van het minderjarige slachtoffer in het melden van het misbruik vaak wordt geschaad.

Stel het kind gerust door te melden dat geen bedreiging van de dader, dat tot doel had het kind het zwijgen op te leggen, kan tot stand komen (Vb zeg aan het kind :

"Wat er is gebeurd, is niet jouw schuld. Je gaat niet naar de gevangenis." ; Dit zijn het soort bedreigingen gebruikt door de dader om het kind het zwijgen op te leggen).

9. Probeer de beschuldigingen van de minderjarigen niet te onderzoeken.

Onthoud altijd dat professionals de beschuldigingen van de minderjarige grondig zullen onderzoeken. U bent de persoon aan wie het misbruik voor het eerst werd meegedeeld, niet een onderzoeker. Moedig een vrije beschrijving van de feiten aan, onderbreek niet en vraag niet naar details. Stel alleen vragen om er zeker van te zijn dat u precies begrijpt wat het kind u heeft verteld, om er zeker van te zijn dat het kind over het seksueel misbruik praat (bijv. als de minderjarige u vertelt dat diens oom gemeen tegen het kind is, kunt u vragen: "Ik begrijp niet wat u bedoelt als u zegt dat uw oom gemeen tegen u is. Wat betekent "gemeen" voor jou? Kun je het beter uitleggen? ") Het is belangrijk dat u, voordat u naar de relevante personen gaat, een redelijk vermoeden heeft dat het kind u heeft verteld over mogelijk misbruik.

10. Vraag steun voor uzelf.

Seksueel misbruik van kinderen is de ergste vorm van misbruik die kinderen kunnen ondergaan. Het is mogelijk dat u door de rol die u op u hebt genomen, verschillende emoties ervaart (bv. woede, woede, verdriet, enz.) die bijzonder uitputtend zijn. Uw emotionele toestand kan aanzienlijk worden belast, afhankelijk van de manier waarop het slachtoffer het misbruik aan u bekend heeft gemaakt en de details van het misbruik die aan u zijn gerapporteerd. Het kan ook zijn dat u of een van uw dierbaren in uw jeugd met geweld te maken heeft gehad en nu geconfronteerd wordt met traumatische herinneringen die weer bovenkomen. Misschien ten slotte heeft het systeem - ondanks uw eigen inspanningen en ondanks de inschakeling van de relevante diensten en instanties - om een aantal redenen gefaald het kind te beschermen. Dan wordt u waarschijnlijk overweldigd door gevoelens van frustratie en woede. Zoek in deze gevallen psychologische hulp, dat zal aanzienlijk helpen.

Hoofdstuk 2 – Kwaliteitsnormen voor forensisch interviewen

2.1 Forensische protocollen inzake kindermisbruik – Forensische interviewmodellen

De beste internationale praktijk in het verkrijgen van hoge kwaliteitsverklaring van kinderen, is het gebruik van een semi-gestructureerd interview (“forensisch interview”) waarbij de professional specifieke protocollen volgt vanaf het begin tot einde van het proces. Internationale literatuur toonde aan dat door het gebruik van het protocol forensisch interview het geheugen van het slachtoffer verbeterd, waardoor men meer informatie zal verkrijgen en hierdoor ook langere en meer informatierijke antwoorden geproduceerd worden.

Om de veiligheid en de bescherming (art. 18) bij de deelneming van minderjarige slachtoffers in alle fasen van het proces te waarborgen, moet daarom het gebruik van eenvormige protocollen, gebaseerd op wetenschappelijk bewijs, verplicht worden gesteld (voor meer informatie, zie hoofdstuk 6).

In de literatuur wordt een onderscheid gemaakt tussen interviewmodellen, hulpmiddelen en verbale en non-verbale technieken (b.v. anatomische diagrammen, tracering, enz.). Onderzoekresultaten beschouwen het interview als het belangrijkste instrument om rijke maar betrouwbare informatie te ontlokken.

De belangrijkste interviewmodellen zijn:

- *The Cognitive interview (CI)*
- *Protocol van het National Institute of Child Health and Human Development (NICHD) Protocol*
- *Het "blinde" interview*
- *Het open einde blinde interview ("Open - ended blind interview")*
- *Narratieve uitwerkingstechniek ("Narrative Elaboration Technique" - NET)*
- *Het gebruik van tasttechniek in een interview. ("Touch survey")*
- *De computer-ondersteunende interview ("Computer-assisted interviewing" - CAI)*

Ieder type van forensische interview, ongeacht de individuele verschillen, suggereren de afhankelijkheid van individuele stadia- fasen. De literatuur toonde al aan sinds 1980 dat de betrouwbaarheid van verklaringen van kinderen, de hoeveelheid van informatie, het herinneren van details en de kwaliteit van het verkregen bewijs verhoogt wordt door het gebruik van gestructureerde protocollen.

Bij een gestructureerd interview zal men specifieke stappen volgen, ook specifieke en welomschreven technieken, het gebruik van basis principes en gedragscodes die worden toegepast door alle professionals in contact met het slachtoffer.

Het precieze aantal fasen in een interview kan variëren, aangezien er protocollen zijn die uit drie fasen bestaan en andere die een aantal van de bovengenoemde fasen opsplitsen, zodat het er meer zijn. De filosofie en de algemene beginselen die eraan ten grondslag liggen, zijn echter gemeenschappelijk.

Met name de meest betrouwbare en geldige forensische protocollen omvatten gewoonlijk de volgende fasen:

- ***Vorbereitung interview proces – voorbereidende processen***
- ***Beoordeling van de perceptuele vaardigheden van de minderjarige***
- ***Beoordeling van het vermogen om onderscheid te maken tussen waarheid en leugen***
- ***Beoordeling van het ontwikkelingsstadium***
- ***Het opbouwen van een warme relatie van vertrouwen en veiligheid tussen de interviewer en het kind***
- ***Uitleg regels interview***
- ***Introductie van het te onderzoeken onderwerp***
- ***Aanmoedigen van vrije narratief van de feiten***
- ***Gebruik van niet suggestieve, open einde vragen om belangrijke punten aan te duiden voor details te verkrijgen***
- ***Afronding/sluiting van het interview***

Een van de belangrijkste en meest betrouwbare interviewmodellen voor het afnemen van de verklaring van een kind is het NICHD Forensic Interview Protocol (Lamb & Stenberg, 1999; National Institute of Child Health and Human Development - NICHD, 1999), dat de basis vormde voor de ontwikkeling van andere interviewprotocollen die volgden, zoals het State of Michigan Forensic Interview Protocol (2005), de Washington State Child Interview Guide (2007), en de Forensic Interview Structure - NCAC Alabama (2018).

Voor het afnemen van de verklaring van minderjarige slachtoffers/getuigen van misbruik worden in het Memorandum van Goede Praktijken ("The Memorandum of Good Practice - Home Office", 1992, 2002) de volgende fasen gevolgd: a) het creëren van een ondersteunend klimaat, b) het openlijk vertellen, c) het gebruik van vragen om informatie te verkrijgen, en d) het afronden van het interview.

Overeenkomstig stelt the Scottish Interviewing Guide dor Child Witnesses de volgende vijf fasen voor:: a) het kind leren kennen, b) Vertrouwensrelatie opbouwen, c) openlijk vertellen, d) vragen stellen) afsluiten van het interview ('Guidance on Interviewing Child Witnesses in Scotland', 2003).

Hieronder staan vergelijkende tabellen van enkele van de interviewbenaderingen, waarin de overeenkomsten en verschillen worden belicht:

Tabel 1. Vergelijking interviewmethoden*

Onderdelen/ Technieken	NICHD-gebaseerde benaderingen (met nadruk op verbale verhalen)	RATAC-gebaseerde benaderingen (CornerHouse/Finding Words/ChildFirst)
Inleidende Instructies (of "basisregels").	Routine-interviewer legt verwachtingen uit (zoals " <i>Verbeter me als ik een fout maak</i> ") en aanvaardbare antwoorden (zoals " <i>Ik weet het niet</i> ") vroeg in het interview uit, en geeft oefenvoorbeelden met jonge kinderen.	Instructies niet bij het begin, maar versterkt tijdens het interview " <i>wanneer de gelegenheid zich voordoet</i> ".
Belofte de waarheid te vertellen ; met of zonder beoordeling van waarheidsgetrouwheid/leugembekwaamheid.	Het kind wordt gewoonlijk gevraagd te beloven de waarheid te vertellen in een taal die geschikt is voor zijn ontwikkeling; de waarheids- en leugencapaciteit van jonge kinderen <i>kan</i> worden beoordeeld aan de hand van voorbeelden.	Niet opgenomen - waarheid/leugen-discussies aan het begin van het interview worden ontmoedigd door RATAC-instructies.
Narrative Event Practice (of "training in episodisch geheugen")	Belangrijke fase in het interview wordt gebruikt om een goede verstandhouding op te bouwen en om het taalgebruik en -begrip van het kind te beoordelen - uitnodigingen met een open einde worden gebruikt om neutrale of positieve verhaaltjes over gebeurtenissen te ontlokken.	Niet specifiek aangeduid als een afzonderlijke fase of onderdeel van het interview.
Gebruik van tekeningen	Tekeningen (gewoonlijk genderneutraal) worden spaarzaam gebruikt en in het algemeen alleen na de openbaarmaking, wanneer pogingen om tijdens inhoudelijke ondervragingen verbale verhalen te ontlokken, onvoldoende zijn gebleken.	Het gebruik van tekeningen op verschillende manieren wordt aangemoedigd, te beginnen met "gezichtsfoto's", "familiekringen" en anatomisch gedetailleerde tekeningen aan het begin van het interview (zie de beschrijvingen die volgen).
Gezichtsbeeld	Niet inbegrepen	Als het kind jonger is dan 8 jaar, naar keuze van het kind - interviewer gebruikt schilderblok om gezicht van kind te tekenen en vragen te stellen; onderdeel van rapportagefase samen met familiekring.
Familie Kringen	Niet inbegrepen	Wanneer jonger dan 11 jaar (en ouder als de interviewer dat wil), vragen over en cirkels trekken om weer te geven met wie het kind samenwoont en om het verslag van het kind te helpen structureren.

Tabel 1. Vergelijking interviewmethoden* *vervolg*

Onderdelen/ Technieken	NICHD-gebaseerde benaderingen (met nadruk op verbale verhalen)	RATAC-gebaseerde benaderingen (CornerHouse/Finding Words/ChildFirst)
Anatomie Identificatie	Niet inbegrepen	Anatomisch gedetailleerde tekeningen worden gebruikt om te zien of kinderen jonger dan 6 jaar het geslacht kunnen onderscheiden en of kinderen jonger dan 10 jaar lichaamsdelen kunnen benoemen.
Touch Inquiry (om het onderwerp van zorg te introduceren)	Niet inbegrepen	Ja/nee-vragen (en follow-up) over positieve en negatieve aanraking voor kinderen jonger dan 10 jaar.
Niet-suggestieve overgang (om het onderwerp van zorg te introduceren)	Begint met "Vertel me waarom je hier vandaag bent" voor alle kinderen en gebruikt, indien nodig, een vragenreeks die geleidelijk directer wordt (zie bijvoorbeeld Lyon's "Tien stappen interview").	"Wat weet je over waarom je hier komt vandaag?" kan gebruikt worden met kinderen vanaf 10 jaar, maar meestal niet met jongere kinderen.
Inhoudelijke ondervraging (in het RATAC-protocol "misbruikscenario" genoemd)	Met de nadruk op: <ul style="list-style-type: none"> • Uitnodigende verhalen (zoals "Vertel me over...", "Vertel me meer," en "Wat gebeurde er daarna?") • Niet-suggestieve vragen met open einde voor alle leeftijden (en zo min mogelijk gebruik van gedwongen keuzevragen) • Geleidelijke overgang, indien nodig, naar meer directe vragen • "Koppelen" van open vragen om meer informatie na directe vragen of korte antwoorden • Meer gerichte "open-ended" technieken zoals "cued recall" en tijdsegmentatie om details te ontlocken. 	Het gebruik van tekeningen op verschillende manieren wordt aangemoedigd, te beginnen met "gezichtsfoto's", "familiekringen" en anatomisch gedetailleerde tekeningen aan het begin van het interview (zie de beschrijvingen die volgen).
Gebruik van Anatomische Poppen	Over het algemeen niet gebruikt	De ondervragers worden aangemoedigd om poppen te gebruiken in passende omstandigheden

Bron: Klein, M., Dorsch, C., & Hemmens, C. (2020). Talk to Me: An Analysis of Statutes Regulating Police Interviews of Child Victims. *Juvenile and Family Court Journal*, 71(2), 5-19.

De basisstructuur van een protocol forensisch interview betrokken bij alle gevallen met respect voor de drie stadia/fases:

a) Rapport opbouwende fase

b) Inhoudelijke fase

c) Sluitingsfase

Specifieke stadia worden ook gevolgd door andere interviewprotocollen met een verschillende logica, zoals het “cognitief interview”:

- Introductie (Proberen een vertrouwensrelatie op te bouwen)
- Narratief van de gebeurtenis
- Onderzoek naar hoe mnemotechnische imprints worden gecodeerd
- Samenvatting- beoordeling
- Sluiting

In zijn herziene vorm omvatte het cognitieve interview zeven fasen. Het doel van de verrijking ervan was te proberen het geheugen van het kind van zowel de algemene context als de specifieke details ervan te verbeteren:

- Elkaar leren kennen en een klimaat van vertrouwen en empathie creëren
- De doelstellingen van het interview uitleggen
- Vrije herinnering aanmoedigen - gebruik van open vragen
- Gerichte open/gesloten vragen
- Aanmoedigen van herinnering in verschillende tijdsvolgordes en verandering van perspectief
- Samenvatting
- Afsluiting

Het is belangrijk te benadrukken dat alle verbale instrumenten vereisen dat alle fasen worden toegepast zonder weglatingen, samenvoegingen of andere wijzigingen om een betrouwbare depositie te kunnen verrichten. Aangezien geen enkel protocol het risico van sturing, suggestibiliteit en subjectiviteit van de kant van de beoefenaar/verhoorder volledig kan uitsluiten, is het van belang dat het protocol op de meest correcte wijze wordt toegepast, teneinde significante fouten te beperken.

Structuur van het interview

A. Rapportopbouwende fase

- Ontmoeting professional
- Vroege betrokkenheid-vertrouwen
- Interview Instructies
- Episodische geheugentraining/vrije narratieve oefening van een neutral incident
- Meer te weten komen over de familie van het slachtoffer

B) inhoudelijke fase Overgang op de inhoudelijke vraagstukken

- Vrije beschrijving
- Open vragen voor meer details
- Vragen ter verduidelijking

C) Afsluitingsfase

- Samenvatting van wat door de minderjarige werd gerapporteerd
- Bedanken (b.v. *"Hartelijk dank dat je vandaag met me hebt gepraat. Ik weet hoe moeilijk het voor je was", "Je was erg moedig. Heel erg bedankt voor wat je me hebt verteld".*)
- Informatie over wat er gaat volgen
- Zoeken naar vertrouwde personen
- Aanmoediging
- Desensibilisatie

2.2 Structuur van het interview

Het forensisch verhoor moet in overeenstemming zijn met de richtlijn betreffende de rechten van het slachtoffer, en meer bepaald met het recht op informatie, het recht op participatie, het recht op privacy/intimiteit, en het recht op waardigheid.

2.2.1 Opbouwende fase

Dit is een uiterst belangrijke fase, aangezien de uitkomst ervan bepalend is voor het slagen of de mislukking van het gehele proces. Hier zal worden getracht een vertrouwensrelatie op te bouwen en een klimaat van vertrouwen te creëren waarop de volgende fasen zullen worden gebouwd

Zoals uit onderzoek is gebleken, zal de vertrouwensrelatie die tot stand komt een belangrijke rol spelen bij de bekendmaking en bij de nauwkeurigheid van de verklaringen van het kind. Empathie is de belangrijkste vaardigheid die van fundamenteel belang is omdat empathie de basis vormt van zinvolle communicatie.

Dit houdt rechtstreeks verband met het recht op participatie van het minderjarige slachtoffer (art. 10). Om deze participatie te garanderen, moet worden gewaarborgd dat het slachtoffer adequaat wordt geïnformeerd (art. 6 en 7, eveneens gekoppeld aan zijn of haar rechten), en moet de stress-mentale gezondheid tot een minimum worden beperkt.

Het overslaan van deze stap is een ernstige vergissing die het gehele proces van de ondervraging kan ondermijnen, waardoor de legitimiteit van het gevolgde proces, en dus de geloofwaardigheid van de verklaring, in twijfel wordt getrokken. Met andere woorden, het is de hoeksteen van elke poging om de waarheid achter de beweringen van het kind te onderzoeken en het kind tegelijkertijd te beschermen tegen mogelijke nieuwe victimisatie.

Als de professionals er niet in slagen of nalaten een vertrouwensrelatie op te bouwen en een warm, veilig en ondersteunend klimaat tot stand te brengen, zal dit het onderzoekende karakter van het proces alleen maar versterken, met alle negatieve gevolgen van dien.

Bovendien wordt in de internationale literatuur de term "forensisch interview" gebruikt in tegenstelling tot de termen "vooronderzoek" en "verhoor", waarmee wordt onderstreept dat moet worden afgestapt van anachronistische praktijken en dat kindvriendelijke procedures moeten worden aangenomen die in het belang zijn van het kind dat een verklaring aflegt van minderjarige slachtoffers/getuigen van misbruik.

De ontwikkeling van een kwaliteitsvolle relatie tussen de twee partijen komt tot stand en het soort interactie speelt een beslissende rol. Het doel van de kennismaking met de minderjarige is een relatie van intimiteit en goede verstandhouding tot stand te brengen, die het kind helpt diens angst doeltreffender te beheersen en leren hoe om te gaan met de angsten.

Inleiding - verwelkoming van het kind

- *Stel uzelf voor en leg uw rol uit. Stel iedereen voor en leg de rol uit van de professionals die aan het forensisch interview zullen deelnemen.*
- *Leg de reden en het doel van het interview uit.*
- *Het kind informeren over zijn rechten, bv. het recht op passende en respectvolle informatie (art. 6 en 7), het recht om te worden begeleid (art. 33 en 20c), enz.*
- *Informeer over het proces, rekening houdend met het ontwikkelingsstadium en het cognitieve niveau van het kind.*
- *Beantwoord vragen en probeer zijn/haar angsten gerust te stellen.*
- *Introduceer de faciliteiten, de interviewzaal en de aangrenzende kamer, en stel de technische apparatuur voor. Informeer over de aanwezigheid van een camera en de audiovisuele opname van het interview.*

Rapport building

- *Laat het kind zich op zijn gemak en vertrouwd voelen in de kamer.*
- *Houd oogcontact en vermijd lichamelijk contact.*
- *Moedig hem/haar aan om met u te praten over neutrale onderwerpen die hem/haar interesseren.*
- *Luister aandachtig en probeer met eenvoudige vragen meer te weten te komen over zijn/haar interesses en dagelijkse leven.*

De informatie over de te volgen procedure, de grondige uitleg van de regels ervan en de uitnodiging tot een gesprek voor een neutraal onderwerp bevorderen de deelname van de minderjarige aan dit proces en bieden de minderjarige een begeleider aan bij de moeilijke weg naar het vinden van de essentiële waarheid.

Grondregels

Leg het kind de basisregels uit voordat u met het interview begint:

"Als u de vraag die ik stel niet begrijpt, zeg het me dan en ik zal het opnieuw proberen."

"Als ik iets niet goed begrijp of als ik iets verkeerd zeg, verbeter me dan alsjeblieft."

"Als je je ooit slecht voelt, vertel het me of laat het me op een of andere manier zien."

"Vertel me alsjeblieft alleen de waarheid en vertel me alleen over dingen die echt gebeurd zijn."

"Als je niet zeker bent van het antwoord, zeg me dan 'ik weet het niet', 'ik weet het niet zeker' of 'ik weet het niet meer'. Ik zal het begrijpen. Probeer niet te gokken, neem niets voor waar aan."

"Als je iets zegt, zelfs als je denkt dat ik het weet, zeg het dan."

"Als je me iets vertelt, vergeet dan niet dat ik er niet was. Ik weet niet wat er gebeurd is. Vertel me alsjeblieft in detail wat er van begin tot eind is gebeurd."

"Ik beloof dat ik niet boos op je zal worden om alles wat je me vertelt."

"Als je moe wordt, laat het me weten zodat we een pauze kunnen nemen."

Hoe meer de minderjarige de context en het doel van samenwerking met de professionals begrijpt, des te positiever de sfeer zal zijn die gecreëerd wordt. De experts suggereren in dit stadium dat men het best de zaken pijnloos kan bespreken zodat het kind zich comfortabel voelt en zich vriendelijk opstelt, ook moet er vermeden worden dat er haastige directe verwijzingen naar het misbruik op zich worden gemaakt.

Op hetzelfde moment zal men in dit stadium het episodisch geheugen van het kind moeten trainen voor het ophalen van een neutrale gebeurtenis, zo dat in het tweede stadium de minderjarige beter voorbereid is voor het ophalen van mnemonische sporen van de specifieke gebeurtenis. Een terechte opmerking is dat wanneer kinderen getraind zijn in het ophalen van informatie tijdens het stadium

van rapportering, dan zullen de kinderen ook beter in staat zijn voor accuratere beschrijvingen te geven in latere stadia.

Functioneren van geheugen

Door gebrek aan nodige kennis en opleiding, zullen justitieassistenten vaak over het hoofd zien dat het geheugen geen passieve event recorder is, geen camera, of een computers harde schijf met ongelimiteerde capaciteit; men negeert dat het geheugen opmerkelijk complex is en tegelijkertijd zeer fragiel. Meer nog, men is niet altijd bewust van het feit dat er drie geheugensystemen zijn, want geheugen is verdeeld in sensorische, korte termijn- en lange termijngeheugen. Men is verder van mening dat het onmogelijk is om alle individuele ervaringen op te slaan.

Talrijke en verschillende subjectieve factoren spelen een rol en bepalen hoeveel en welke eidelementen in het lange-termijn geheugen terechtkomen en hoe deze worden gecodeerd en opgeslagen (op de juiste of onjuiste manier). Deze factoren zullen, op diens beurt, de mogelijkheid beïnvloeden om de mnemotechnische sporen van belang terug op te halen. Meestal bevindt de moeilijkheid in het ophalen van informatie zich in de ontoegankelijkheid van het ophalen van bepaalde informatie en heeft niets te maken met het feit dat de informatie niet is opgeslagen. Wanneer men faalt in het ophalen van informatie, wat een aanleiding kan zijn tot vergeten, dan houdt dit geen verband in met het falen van de opslag. Een belangrijke factor die het terughalen van informatie kan beïnvloeden, is de interferentie van nieuwe informatie.

Aangezien cognitieve functies actief zijn en niet passief, kunnen de interactie met verschillende factoren het geheugen beïnvloeden en contamineren, wat leidt tot het afleggen van een valse verklaring; Dit maakt het geheugen complex en toch zo kwetsbaar. Binnen deze context moet men rekening houden met leeftijd en het niveau van ontwikkeling met betrekking tot de geheugenstrategieën (vb, herhaling, organisatie, verwerking en ophaling), wat maakt dat het geheugen zo complex en tegelijkertijd zo kwetsbaar is. De tijd die voorbij gaat tussen ontvangst stimulus en de poging tot het terug ophalen van de stimulus; Het soort stimulus dat werd ervaren; De post-gebeurtenis interferentie; De manier waarop er een poging

tot herinneren wordt gedaan; Aantal keren geprobeerd wordt om te herinneren en de emoties gerelateerd aan herinneren (inzake een traumatische gebeurtenis) spelen een grote rol in forensisch onderzoek; Het kan eerder de geheugensporen versterken door aan te moedigen om dit naar boven te laten komen of dit kan het geheugen beïnvloeden, door herinneringen voorgoed te vernietigen.

Vrije narratieve oefening- Episodische geheugentraining

- Vraag het kind te vertellen over een recente, niet-gewelddadige gebeurtenis - een neutraal onderwerp, waarbij het onderwerp van het misbruik wordt vermeden, bv. school, familie of hobby's/vrije tijd (herinnering van episodisch geheugen):

"Ik zou graag meer over je te weten komen. Zou je me willen vertellen hoe jij je dag doorbrengt? Vertel me zo veel mogelijk van begin tot eind. Probeer niets weg te laten."

"Denk alsjeblieft na over wat je favoriete activiteit/hobby is. Denk terug aan de laatste keer dat u dat deed en beschrijf alles wat er gebeurde."

"Een tijdje geleden vertelde je me over een reis die je hebt gemaakt. Ik zou er graag alles over willen horen."

- Benadruk hoezeer u geïnteresseerd bent in de details en benadruk het belang van de chronologie van de gebeurtenissen.

"Probeer het me in detail te vertellen, van begin tot eind."

- Leg het kind uit hoe belangrijk het is dat het kind tijdens het volgende gesprek alles wat er gebeurd is op dezelfde manier vertelt:

"Ik vind het heel belangrijk dat je me alles wat je je herinnert in detail vertelt. Je kunt me vertellen over zowel goede/prettige als slechte/onprettige dingen die gebeurd zijn."

- In het NICHD protocol wordt segmentatie van gebeurtenissen vaak gebruikt om het kind te helpen zich in een specifiek tijdsbestek te concentreren om zich zoveel mogelijk details te herinneren, terwijl het ook kan worden gebruikt tijdens de fase van rapport-opbouw (Lamb e.a., 2007).

Deze gesprekken, naast al het andere, stellen de beroepsbeoefenaar in staat het taal- en waarnemingsvermogen van het kind te beoordelen, evenals zijn

vermogen om waarheid van onwaarheid te onderscheiden en werkelijkheid van fantasie.

Het is van het grootste belang om tijdens het gehele forensische interview een positieve sfeer te handhaven. Onderzoek bevestigt dat er anders een grote terughoudendheid bestaat bij de slachtoffers om hun misbruik bekend te maken.

Ook wordt erop gewezen dat bij het taalgebruik rekening moet worden gehouden met de leeftijd van het kind en dat de eisen van het gesprek moeten worden afgestemd op de ontwikkelingsfase en de bijzondere mogelijkheden van het kind.

Factoren die het geheugen van kind beïnvloeden

- a) **Leeftijd** is een van de belangrijkste factoren die van invloed is op de cognitieve functie van het geheugen: naarmate de leeftijd vordert, gaat het vermogen om informatie op te slaan en terug te halen snel vooruit. Dit komt doordat het mnemotechnische veld zich in de loop van de tijd voortdurend uitbreidt en de hoeveelheid bewaarde informatie voortdurend toeneemt (Cole & Cole, 2001). Oudere kinderen vergeten minder, onthouden meer informatie en passen meer verfijnde geheugenstrategieën toe dan jongere kinderen. Hoewel jongere kinderen zich minder details herinneren, herinnert men zich zeer accurate informatie en vaak bijzonder relevant voor de gebeurtenis in kwestie. Zo kunnen driejarige kinderen sommige details vergeten van de gebeurtenis die ze moeten vertellen, maar ze zijn wel in staat om zich de hoofdpunten van hun persoonlijke ervaring betrouwbaar en accuraat te herinneren.
- b) **Individuele verschillen** beïnvloeden ook de cognitieve functie van het geheugen: de uitspraken van kinderen met een hoge verbale intelligentie zijn rijker (Chae & Ceci, 2005).
- c) **Effect van herhaalde gebeurtenissen:** herhaling is een andere factor die van invloed is op de geheugencapaciteit van kinderen die slachtoffer of getuige zijn. Gebeurtenissen die gedurende een lange periode worden herhaald, zullen waarschijnlijk beter in het langetermijngeheugen worden opgeslagen, mettertijd een langere levensduur krijgen en met grotere nauwkeurigheid en betrouwbaarheid worden herinnerd.

- d) Het **type event** en diens **effecten** op de minderjarige spelen een grote rol.
- e) Het geheugen van kinderen kan ook worden aangetast door hun **deelname aan bijzonder harde en pijnlijke gerechtelijke procedures**: stress kan verwoestende gevolgen hebben voor kinderen wanneer men moet getuigen voor de formele instanties van het strafrechtelijk systeem. Tegelijkertijd houdt het strafrechtelijk mechanisme ongetwijfeld geen rekening met de bijzondere behoeften van minderjarigen, aangezien het alleen lijkt te zijn afgestemd op de behoeften van de volwassen bevolking.
- f) Ook het **tijdsverloop** tussen het voorval en de getuigenis is van groot belang: langdurige tijdsinterferentie ondermijnt vaak het accuraat herinneren van informatie omdat geheugenimpressies "vervagen". Het geheugen loopt het risico om gedesorganiseerd en beïnvloedt te geraken, vooral als er in die periode andere elementen tussenbeide zijn gekomen die tot verkeerde informatie kunnen leiden.
- g) Ook de **speciale relatie** van het minderjarige slachtoffer, zowel met diens **naaste familie** als met de **ruimere sociale context**, kan zijn geheugencapaciteit positief of negatief beïnvloeden, aangezien de sociale constructie van autobiografische herinneringen een eigen, speciale rol speelt (Shaffer, 2004).

Veelvoorkomende fouten van een interviewer

- Geen uitleg over de reden van het interview
- Zich niet voorstellen aan de minderjarige en de rol niet uitleggen
- Het overslaan van de fase van het opbouwen van een warme vertrouwensrelatie en het onmiddellijk ter sprake brengen van de beschuldigingen van de minderjarige die worden onderzocht.
- Niet verwijzen naar de basisregels van het interview
- Gebruik van gesloten vragen (bv. *"Voelde u zich er ongemakkelijk bij?"* VS *"Hoe voelde u zich erbij?"*)
- Niet aanmoedigen van de vrije spraak
- Het kind onderbreken terwijl die spreekt en geen pauzes inlassen

2.2.2 Substantieve fase

Dit is de belangrijkste fase in de procedure van het forensisch interview waarbij de beschuldigingen van het kind onderzocht zullen worden voor de waarheid aan het licht te brengen. Het cruciaal moment is de transitie van de rapporteringsfase naar de inhoudelijke kant van de zaak, het onderzoek dat het grootste deel van het interview/ondervraging in beslag neemt.

De interviewer nodigt het kind uit met open-einde vragen, overeenstemmend met de internationale protocollen zoals " nu dat ik je beter ken , wil ik bespreken waarom je hier bent vandaag".

Overgang naar hoofdthema

Open vraag/uitnodiging tot discussie:

"Nu we elkaar een beetje beter hebben leren kennen, is het tijd om over iets anders te praten... over waarom we hier vandaag zijn. Weet je waarom je hier vandaag bent?"

"Waarom denk je dat je ouders, je leraar, je peettante je hier brachten?"

"Ik ben hier om te luisteren naar alles wat je me te vertellen hebt. Het is belangrijk dat ik begrijp waarom je hier bent. Wil je met me praten?"

"Is er iets dat je dwars zit, iets dat je zorgen baart? Je kunt met mij over alles praten, van begin tot eind."

Het protocol pleit in alle stadia - vooral in de cruciale overgangsfase - voor het gebruik van aanwijzingen en aanmoediging wanneer minderjarigen lijken te aarzelen.

Herziene protocol

Tabel 9.1 Ondersteunende niet-suggestieve technieken en uitingen

- A. Het kind op een persoonlijke manier aanspreken
Spreek het kind op een persoonlijke manier aan met diens eigen naam. Vermijd het gebruik van bijnamen of termen van vertedering (bijvoorbeeld "liefje").
- B. Een goede verstandhouding tot stand brengen
- Verwelkom het kind
"Ik ben blij u vandaag te ontmoeten/ om u te leren kennen/ om met u te praten."
"Het is leuk je te ontmoeten, mijn naam is _____."
 - Persoonlijke interesse tonen in het kind
"Ik wil je echt leren kennen/over dingen die je zijn overkomen."
"Vandaag is de eerste keer dat we elkaar ontmoeten en het is belangrijk voor mij om je beter te leren kennen."
 - Kleine gebaren van goede wil maken
"Heb je het warm genoeg?" "Laat me je de toiletten tonen." "Hier is een glas water voor u." "Wil je naar de videocamera kijken." "Heb je een korte pauze nodig?"
- C. Versterking
- Versterking tijdens het interview
"Je vertelt me heel duidelijk/in detail en dat is belangrijk." "Je helpt me echt om je te begrijpen/kennen." "Je corrigeert me en dat is echt belangrijk." "Ik begrijp wat je zegt."
Vermijd 'beoordelen' ("je legt dat heel goed uit") of het associëren van bekrachtiging met specifieke inhoud ("Je vertelde me dat je wegliep, dat was goed.").
 - Uitdrukken van dank en waardering
"Ik wil je bedanken voor je hulp." "Ik waardeer het echt dat je met me praat." "Ik waardeer het dat je het je probeert te herinneren en het me vertelt." "Bedankt dat je dit wou delen met mij."
 - De nadruk leggen op de discretie van het kind
"Het is aan jou of je met me praat of niet. Ik zal je keuze respecteren."
- D. Gebruik maken van rapport
- Vermelden en bouwen op vertrouwen
"Je hebt me veel over jezelf verteld en ik voel dat ik je beter ken." "Nu we elkaar beter kennen, kun je me vertellen wat er gebeurd is."
 - Uitingen van zorg of bezorgdheid
"Ik ben hier voor jou." "Ik geef om je." "Je bent belangrijk voor me." "Mensen zijn/ik ben bezorgd dat er iets met je gebeurd is."
Je kunt de oorzaak van de bezorgdheid specificeren (bijvoorbeeld: "De leraar zei dat je huilde vanochtend.")
 - De interviewer afschilderen als iemand om te onthullen
"Als er iets gebeurd is, ben ik hier om naar je te luisteren." "Je kunt me vertrouwen en het me vertellen indien er iets gebeurd is." "Het is oké om geheimen/problemen met mij te delen." "Ik praat met veel kinderen die mij vertellen over dingen die hen zijn overkomen." "Het is mijn taak om te luisteren naar kinderen die problemen hebben."
- E. Emotionele steun
- Algemene opmerkingen over de moeilijkheden die het kind ervaart
"Veel kinderen vinden het moeilijk om te praten/schamen zich in het begin, maar vinden het daarna makkelijker." "Veel kinderen hebben geheimen."
 - Empathie

"Ik begrijp dat het moeilijk voor u is om me dit te vertellen." "Ik weet dat het een lang gesprek is geweest."

- Controleren van de gevoelens van het kind

"Hoe gaat het met je tot nu toe/nu we klaar zijn?" "Hoe voelde je je voordat we begonnen/ tijdens ons gesprek?"

- Het verkennen van emoties

"Vertel me meer over je angsten." "Vertel me waar je bang voor bent." "Vertel me waarom je huilt." "Vertel me waarom je het me niet wilt vertellen." "Je zei dat je het me niet kan vertellen; vertel me daar meer over."

- Open vragen over geuite gevoelens of gedachten

"Je zei dat je verdrietig/afschuwelijk was/wilde weglopen. Vertel me daar eens meer over."

- Echo van emoties

"Je zei dat je verdrietig was/je huilde."

- Emoties erkennen/aanvaarden/erkennen

"Je zei dat het erg pijnlijk was. Dat kan ik begrijpen, ik begrijp wat u bedoelt."

- Geruststelling

"Maak je geen zorgen, ik zal het niet aan andere kinderen vertellen." "Je komt niet te laat voor de bus." "Niemand gaat je arresteren." "Soms is het mogelijk om families te helpen die/mensen die gekwetst zijn." "Soms helpt het kinderen als ze het anderen vertellen en geen geheim hoeven te bewaren."

- Verantwoordelijkheid bij het kind weghalen

"Als er iets gebeurd is/iemand je pijn doet, is het niet jouw schuld." "Jij bent daar niet verantwoordelijk voor." (Of op een algemene manier: "Als er dingen met kinderen gebeuren, is het niet hun schuld." "Kinderen zijn niet verantwoordelijk als ze gewond raken.")

- Onderzoeken van niet onderdrukte emoties en conflicten

"Als er iets is waar je je zorgen over maakt, vertel het me alsjeblieft."

- F. Aanmoediging

- Benadrukken dat het kind de bron van kennis is

"Ik stel je deze vragen omdat ik er niet bij was."

- Legitimatie van meningsuiting

"Je kunt praten over slechte dingen en goede dingen." "In dit kantoor kun je me alles vertellen." "Het is oké om mij over dit soort dingen te vertellen/ deze nare woorden te zeggen." "Veel kinderen vertellen mij wat er met hen gebeurd is."

- Uiting van vertrouwen/ optimisme

"Ik denk dat je het goed kunt uitleggen."

- Hulp aanbieden

"Ik wil het makkelijker voor je maken. Wat zou je helpen om te praten?" "Zou het makkelijker zijn als je het opschreef?" "Je kunt beginnen met praten en ik zal je helpen door vragen te stellen." "Ik ben hier om te helpen."

- Non-verbale communicatie aanmoedigen

"Kun je je alsjeblieft naar me toe draaien?" "Kom op, kijk me aan. Ik zou graag je ogen willen zien!"

- Aanmoediging van openbaarmaking

"Het is echt belangrijk dat je het me vertelt als er iets met je gebeurd is."

Bron: Lamb, M. E., Brown, D. A., Hershkowitz, I., Orbach, Y., & Esplin, P. W. (2018). Tell me what happened: Questioning children about abuse. John Wiley & Sons (P. 169-170).

"Ik begrijp dat er iets met je gebeurd moet zijn. Zou je me willen vertellen wat je dwars zit? Ik ben hier om in detail naar u te luisteren, van begin tot eind."

"Ik begrijp dat dit moeilijk voor u is. Maar ik wil dat je weet dat ik heel graag naar je wil luisteren. In deze kamer kun je zonder angst praten over wat er met je gebeurd is. Je bent hier veilig. Dus zou je het me willen vertellen?"

"Zoals ik u al zei, is het mijn taak om met kinderen te praten over dingen die hen misschien zijn overkomen. Je weet misschien niet dat kinderen hier komen om over hun problemen te praten. We hebben van veel kinderen gehoord die misschien dezelfde problemen hebben als jij. Vertel me, hoe gaat het?"

De professionals moedigen het kind aan om vanuit eigen perspectief te beschrijven wat er precies gebeurd is. Hier wordt de techniek van vrije spraak vooropgesteld bij ondervragen, want dit bevordert de kansen om informatie te verkrijgen met een groter volume van mnemotechnische sporen en hierbij een betrouwbare verklaring. Op hetzelfde moment moet de bescherming van de minderjarige tegen ondervragingsprocedures te allen tijde gewaarborgd.

De fase van vrije spraak na bekendmaking van misbruik door het kind begint meestal met de volgende zinnen, *"Vertel me er alles over", "Vertel me alles van het begin tot het einde", "Ik vind het heel interessant dat je me alles vertelt wat je in detail herinnert. Je kunt me vertellen over zowel goede/prettige als slechte/onprettige dingen die gebeurd zijn."*

In een poging om informatierijke info te verkrijgen en om de beweringen van het kind te onderzoeken, zal de professional specifieke vragen stellen zoals open-einde vragen en alleen in het geval wanneer men voelt dat belangrijke info mist zal men gesloten vragen stellen. Op dit moment is het belangrijk te vermelden dat sommige protocollen, zoals NICHHD, enerzijds het gebruik van gesloten vragen ontmoedigen, waarbij anderzijds het kan zijn dat professionals vragen moeten vermijden waarbij men elementen gaat toevoegen aan de vrije spraak van het kind, tenzij het relevant is voor het onderzoeksproces.

Vragen om de informatie te verrijken

Gebruik in eerste instantie algemene open vragen om belangrijke informatie te ontlocken:

"Kunt u me alstublieft meer vertellen over de eerste keer dat dit gebeurde?"

"Denk alsjeblieft terug aan die dag en vertel me alles wat er gebeurd is van het begin tot het einde."

"Wil je me meer vertellen over de gebeurtenis waar je het eerder over had?"

"Je zei ... Kunt u me er meer over vertellen?"

"U zei eerder dat ... Kunt u me precies vertellen wat er gebeurd is, zo gedetailleerd als u zich herinnert."

2.2.3 Afsluitingsfase

Om het interview te vervolledigen, is er een laatste waardevolle stap nodig. De sluiting van het hele proces. Op dit moment zal er een samenvatting worden gegeven van alles wat er is gezegd geweest. De minderjarige heeft dan de mogelijkheid om iets te corrigeren of toe te voegen en om vragen te stellen (*'Is er nog iets dat u me zou willen vertellen?', 'Heb je nog vragen?'*).

Van groot belang is de morele beloning van de interviewer ("Dank je zeer om met me te praten vandaag, ik weet hoe moeilijk het was voor je" / " je was zeer moedig, dank je zeer voor wat je hebt verteld"); Stel de angsten en zorgen van het kind gerust (*"Wees niet bang, het is niet jouw schuld wat er gebeurd is, je zal niet gestraft worden. Dit waren bedreigingen zodat er wat er gebeur is nooit vertelt zou worden aan iemand "*); Laat het kind weten wat er gaat komen, en moedig het kind aan voor een verdere communicatie/ontmoeting (*"Ik wil dat je weet dat ik er altijd ben voor als je wilt praten"*). Het is van belang om te noteren dat sommige forensische interviewers (in België) refereren naar het aangeleerd hebben om het kind te bedanken voor diens komst/het gesprek (e.g., *"bedankt dat ik naar je mocht luisteren"*); eerder dan dankbaarheid te uiten voor de inhoud van diens verklaring.

Deze fase eindigt met een poging om de emotionele spanning van de minderjarige te verminderen en het kind op zijn gemak te stellen. Het wordt in deze

fase gevraagd te praten over een neutraal onderwerp dat geen verband houdt met wat het kind eerder is gevraagd ("Je zult wel honger hebben gehad. Wat is je lievelingseten?", "Wat doe je graag in je vrije tijd?"). Het doel is zowel om een klimaat van evenwicht, veiligheid en kalmte te herstellen, als om respect en oprechte interesse te tonen in de psycho-emotionele toestand van het kind na het afleggen van diens verklaring. Op die manier geeft de ondervrager blijk van empathie en is die niet alleen geïnteresseerd in het verkrijgen van de informatie die voor de onderzoeker belangrijk is om de waarheid te achterhalen, maar ook in de gevolgen voor de minderjarige van het betrokken zijn bij een proces dat per definitie moeilijk en pijnlijk is.

Aangezien het belang van het kind, de bescherming van de rechten van het kind en het voorkomen van nieuwe victimisatie voorop staan, is de naleving van deze laatste fase - die de afsluiting vormt van het forensisch onderzoek - van bijzondere waarde en belang. Integendeel, het nalaten ervan kan de basisdoelstelling en de filosofie van het hele proces ondermijnen.

Afsluiting van het forensisch interview

1. NICHD forensisch interview protocol

- "Is er nog iets dat ik moet weten?"
- "Is er nog iets dat je me wilt vertellen?"
- "Zijn er nog vragen die je me wilt stellen?"

Voordat het interview voorbij is zeg:

- "Bedankt dat je me zoveel hebt verteld. Het heeft me echt geholpen te begrijpen wat er gebeurd is. Nu ga ik je terugbrengen [naar mama/vader/andere persoon]".
- "Als u nog eens met me wilt praten, kunt u me op dit nummer bellen" (geef een kaartje met uw naam en telefoonnummer - *als dat mogelijk is!*).

Probeer het kind te ontlasten door over neutrale onderwerpen te praten:

- "Wat ga je doen als je hier weggaat?"
- "Ik denk dat je behoorlijk honger moet hebben."
- "Wat is je favoriete eten?"

- "Ik denk dat je echt honger moet hebben!"

**Handleiding voor het interviewen van kinderen in de staat Washington,
2007**

- "Je hebt [veel vragen beantwoord/ me veel dingen verteld] vandaag. Dank u voor het gesprek met mij."

- "Is er nog iets anders [dat je me nu wilt vertellen/ dat je wilt dat ik weet]?"

- "Heb je nog vragen over waar we het vandaag over hebben gehad?"

Stel vragen over personen tot wie je je zou kunnen richten:

- "Als je iets dwars zit, met wie kun je dan praten?"

- "Bij wie kun je hulp krijgen als je gewond raakt of als er iets ergs met je gebeurt?"

- "Waarom denkt u dat [naam van persoon] u kan helpen?"

- "Wat kunnen ze doen om je te helpen?"

Bedank het kind en richt je op een neutraal onderwerp:

- "Bedankt dat je met me gesproken hebt. Wat ga je nu doen als we klaar zijn?"

- "Nu gaan jullie terug naar de klas. Wat ga je doen als je terug in de klas bent?"

Informeer de volgende stappen:

- "Nu ga ik praten met [naam]."

Hoofdstuk 3– Het gebruik van hulpmiddelen

Veel studies gaven aan dat seksueel misbruik meer stress veroorzaakt dan andere vormen van misbruik, wat verergerd naarmate het forensisch interview nadert, en piekt tijdens het interview. Kinderen die slachtoffer werden van seksueel geweld lijken meer van slag en gestresseerd te zijn wanneer men getuigt, dan slachtoffers van andere feiten. In veel landen gaat men om de communicatie te bevorderen tussen interviewer en kind en voor het kinds vermogen te vergroten om een verklaring af te leggen, non-verbale hulpmiddelen gebruiken tijdens het interview.

Er zijn meerdere voordelen in het gebruik van hulpmiddelen/stimuli tijdens het forensisch interview van minderjarige slachtoffers seksueel misbruik.

Van groot belang kan het gebruik van hulpmiddelen de communicatie verbeteren tussen interviewer en jonge kinderen. Jonge kinderen zijn nog niet volledig ontwikkeld in taal, hierbij kunnen hulpmiddelen ondersteuning bieden voor spraak, en de kinderen toelaten om te “spreken” over wat er gebeurd is. Op deze manier zullen kinderen de vragen beter begrijpen, en kan men indirect zeggen wat men wilt via de hulpmiddelen. Zelfs indien de linguïstische communicatie van de kinderen goed genoeg is om een gebeurtenis te beschrijven of om een antwoord te bieden op een vraag, biedt het gebruik van hulpmiddelen voor de interviewer de mogelijkheid om twee manieren van communiceren te hanteren, verbale en praktische die elkaar aanvullen. Op deze manier kan een grotere hoeveelheid informatie verkregen worden.

Meest voorkomende hulpmiddelen zijn anatomische diagrammen. Het spelen met specifiek speelgoed (e.g. poppenhuizen, puzzels, poppen, etc.) en tekeningen kunnen ook gebruikt worden. De hoofddoelen zijn het verbeteren van geheugen en non-verbale spraak.

Anatomische poppen werden in de Verenigde Staten weliswaar lange tijd gebruikt, maar al jaren niet meer. Enerzijds werd het beschouwd als een onbetrouwbaar non-verbaal medium, en anderzijds is het opleiden van professionals uiterst moeilijk. Een gespecialiseerde opleiding inzake non-verbale hulpmiddelen zou echter vereist zijn om ze doeltreffend te kunnen gebruiken.

Niet-verbale communicatiestimuli kunnen niet worden gebruikt als een exclusief diagnostisch instrument, maar als een aanvullend communicatie-instrument.

3.1 Voordelen

Het gebruik van hulpmiddelen heeft als doel de moeilijkheden te overwinnen die kinderen ervaren bij de bekenmaking van het misbruik, omdat dit de kinderen verlicht van stress bij de beschrijving van het incident, het gebruik van woorden die de kinderen niet wensen uit te spreken, angst over wat de gevolgen zullen zijn als de dader te weten komt dat kinderen hebben gepraat over het misbruik.

Kinderen hebben meer moeilijkheden bij het uitspreken en minder bij het tonen, non-verbale communicatie reduceert de angst van een kind en vergroot het zelfvertrouwen.

Bijgevolg gaan specifieke stimuli de professional helpen om informatie te verkrijgen bij het stellen van minder vragen, en hierbij wordt het risico op sturing aanzienlijk vermindert. Bijvoorbeeld wordt er aan kinderen gevraagd om aan te duiden of te tekenen in de plaats van het beantwoorden van een serie gesloten vragen, om de moeilijkheden te vermijden dat deze specifieke vragenstelling inhoudt. Een ander belangrijk voordeel van hulpmiddelen is dat het de respondenten helpt herinneringen aan te wakkeren door het aanbieden van prikkels, waardoor di helpt het geheugen te verbeteren en mnemotechnische indrukken naar boven te halen die anders op vele moeilijkheden zouden stuiten..

3.2 Nadelen

Een groot nadeel van hulpmiddelen betreft diens betrouwbaarheid in een strafrechtszaak waarin er een meer waarde wordt gehecht aan verbale bekenmaking van seksueel misbruik. Vele studies toonde aan dat non-verbale communicatie middelen het risico hebben om de beschuldigingen/verklaring van kinderen te misvormen of verkeerd te interpreteren.

Critici van non-verbale communicatie gaven ook aan dat de hulpmiddelen door kinderen gewoon als speelgoed werd aanzien, waarmee men speelt. Hierdoor wordt de primaire functie van de hulpmiddelen verdraaid, het gebruik van de hulpmiddelen zal de verbeelding van kinderen enkel stimuleren en fictief spel in de hand werken.

Voor deze redenen worden de hulpmiddelen ongeschikt geacht voor kinderen onder de drie jaar. Door het gebrek van deze leeftijdscategorie aan zelfrepresentatievaardigen, is het verkieselijk om op diens eigen lichamen de plaatsen aan te duiden waar men is aangeraakt of anderzijds misbruikt, wat het risico reduceert van het maken van valse beschuldigingen. De gelimiteerde cognitieve vaardigheden van kinderen met de peuter/kleuter leeftijd laten niet toe dat men de betekenis van symbolisme en representatie kan vatten, wat leidt tot diens onmogelijkheid tot het uitdrukken van ervaringen door middel van gebruik hulpmiddelen.

Dit zal waarschijnlijk het tegenovergestelde van het beoogde effect teweegbrengen en leiden tot onjuiste veronderstellingen door het spel. Tenslotte is een belangrijk nadeel het ontbreken van een specifiek protocol en specifieke richtsnoeren die voorzien in de bijzondere wijze waarop de hulpmiddelen door de beroepsbeoefenaren worden gebruikt.

Hoewel in de jaren tachtig en negentig van de vorige eeuw het gebruik van mondelinge communicatie vrij wijdverbreid was, is in de internationale literatuur van het laatste decennium een dringend beroep gedaan op beroepsbeoefenaars om mondelinge communicatie te verkiezen en aan te moedigen, aangezien deze als betrouwbaarder wordt beschouwd.

3.3 Anatomische schema's

Een aanzienlijk deel van de beoefenaars gebruikt anatomische schema's in de forensische interviews met kinderen. Het belangrijkste doel van het gebruik van anatomische schema's is het overwinnen van de verbale communicatiemoeilijkheden (beperkte taal- en cognitieve vermogens, angst voor verbale onthullingen, enz.) die kinderen ondervinden als het gaat om het praten over diens traumatische ervaring van seksueel misbruik.

De eerste anatomische diagrammen werden in 1990 gepresenteerd door Groth en Stevenson. Het was in wezen een oefening met allerlei tekeningen die schema's van menselijke naakte lichamen voorstelden, waarin zich details bevonden van elk deel van het lichaam, inclusief de geslachtsorganen.

Hoewel dit werd ontworpen om bij te dragen tot het onderzoek van zaken seksueel misbruik van kinderen en de behandeling van minderjarige slachtoffers, worden anatomische schema's vandaag uiteindelijk gebruikt in het stadium van het forensisch verhoor als een extra-verbaal communicatiemiddel.

De klassieke schema's van Groth en Stevenson tonen op dezelfde bladzijde de voor- en achterkant van het lichaam van volwassenen en kinderen, mannen en vrouwen, in vijf verschillende ontwikkelingsstadia (volwassene, adolescent, schoolgaand kind en kleuter) met gedetailleerde geslachtskenmerken.

Vervolgens werden andere kaarten ontworpen en gebruikt met enkele verschillen, hetzij intercultureel, waarbij gelaatstrekken van verschillende culturen worden afgebeeld, hetzij anatomisch, waarbij lichamen worden voorgesteld met sekseneutrale gelaatstrekken.

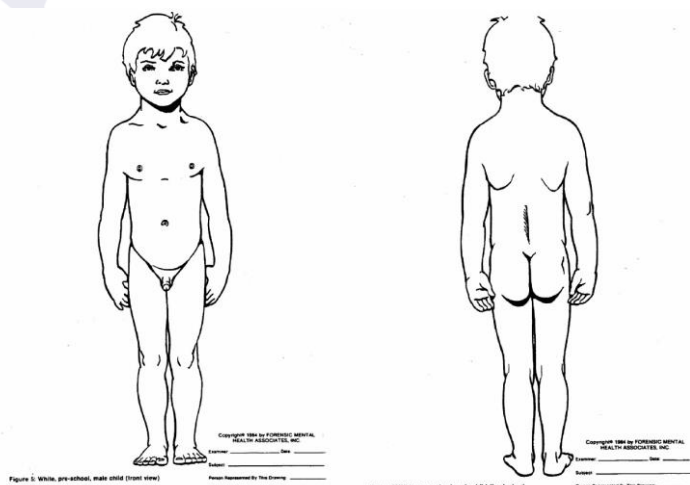
Tegenwoordig worden schema's gebruikt waarop lichamen naakt of gekleed staan afgebeeld, met of zonder seksuele kenmerken, van verschillend geslacht, leeftijd en cultuur. Sommige beroepskrachten gebruiken de schema's als een hoofdinstrument vanaf het begin van het interview, terwijl anderen ze tijdens het proces aan het kind voorleggen. In sommige gevallen echter, zoals in de Belgische zaak, worden anatomische schema's zelden gebruikt, maar indien er een verduidelijking nodig is bij de getuigenis van het kind, worden schema's pas gebruikt nadat de minderjarige het misbruik heeft bekendgemaakt, hetgeen een goede praktijk is.

De meningen liepen uiteen over het gebruik van diagrammen met geslachtskenmerken, neutrale diagrammen of lichaamsdiagrammen waarbij de geslachtskenmerken worden bedekt met geverfd ondergoed of badkleding.

Ondanks enkele aanbevelingen voor het gebruik van neutrale diagrammen, wordt door onderzoekers het gebruik aanbevolen van anatomische schema's, d.w.z. schema's waarop ook geslachtskenmerken zijn afgebeeld, omdat kinderen

nauwkeuriger uitspraken kunnen doen wanneer de symbolische voorstellingen meer overeenkomen met het werkelijke onderwerp, d.w.z. het menselijk lichaam.

De schema's staan ook bekend als "lichaamskaarten", omdat deze worden gebruikt om kinderen helpen aan te geven waar op diens lichaam men is aangeraakt of indien men andere schendingen van de seksuele vrijheid hebben ondergaan. Dit is immers het belangrijkste doel: de minderjarige in staat stellen precies aan te geven welk lichaamsdelen werden misbruikt, en daarbij aangeven voor welk doel dit werd gebruikt door welke lichaamsdelen van de dader. De schema's kunnen ook vóór de hoofdfase van het forensisch verhoor worden gegeven om de ontwikkelingsfase van de ondervraagde te beoordelen.

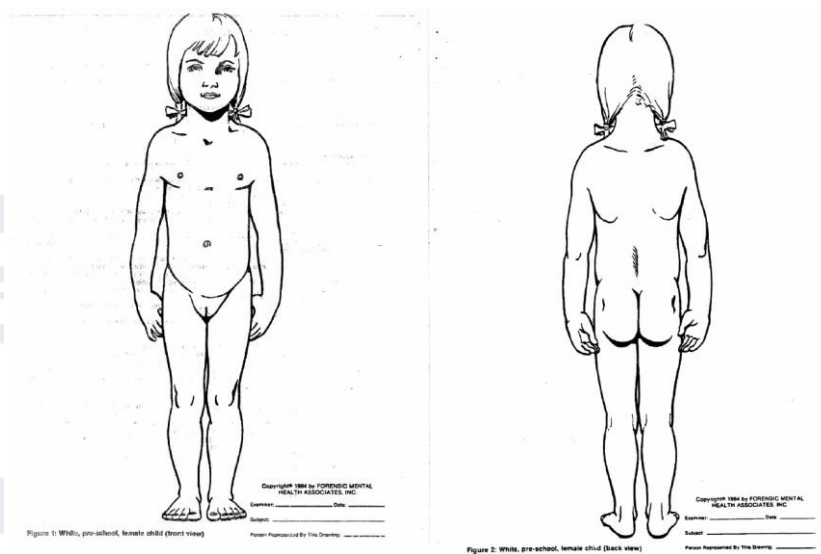
Afbeeldingen: Growth, A.N, Stevenson T. M., (1990) Anatomical drawings: For use in the investigation and intervention of child sexual abuse, *Forensic Mental Health Associates Publication*

Aan het kind wordt gevraagd de verschillende geslachten te onderscheiden, de benaming van delen van het menselijk lichaam te geven en te verwijzen naar diens functies.

Wanneer het interview progressie maakt en misbruik wordt door de ondervrager vermoed, dan kan de ondervrager de anatomische schema's erbij nemen door specifieke vragen over lichaamsdelen te stellen. Wanneer bijvoorbeeld het vermoeden van misbruik nog niet bevestigd is of het kind heeft nog geen

verbale bekendmaking van het misbruik gedaan, dan zal de ondervrager a.d.h.v. het schema vragen stellen of er ooit iets gebeurd is op eender welk lichaamsdeel (“heeft iemand je op eender welk lichaamsdeel ooit aangeraakt?”).

Anatomische schema's kunnen ook gebruikt worden na bekendmaking seksueel misbruik voor de verduidelijking van relevante details van het misbruik en voor de verrijking van informatie. Dit nadat het kind het misbruik heeft bekendgemaakt (e.g. “toon me waar hij/zij je heeft aangeraakt”).

Afbeeldingen: Growth, A.N, Stevenson T. M., (1990) Anatomical drawings: For use in the investigation and intervention of child sexual abuse, *Forensic Mental Health Associates Publication*

3.4 RATAAC

Een van de bekendste forensische interviewprotocollen die onder meer gebruik maken van anatomische schema's is RATAAC® (Rapport, Anatomy identification, Touch inquiry, Abuse scenario, Closure) dat werd gecreëerd door gespecialiseerde opleidingscentra in seksueel misbruik van kinderen in de V.S. (CornerHouse Interagency Child Abuse Evaluation and Training Center & National Child Protection Training Center).

Volgens het RATAAC®-protocol spelen anatomische schema's een belangrijke rol bij het forensisch onderzoek en wordt dit aan het begin van de procedure aan het kind gepresenteerd.

Dit protocol werd voor het eerst toegepast in de jaren tachtig en wordt nu beschouwd als het meest betrouwbare protocol voor wat betreft het gebruik van anatomische schema's.

De onderzoeker wil aan het begin van het interview en tijdens het proces van het opbouwen van een band met het kind de aandacht van het kind krijgen door woorden te schrijven of schetsen te maken op een groot stuk papier. In het begin probeert die het gezicht van het kind te schetsen, vaak met diens hulp. Het doel is een aangename en vriendelijke sfeer te creëren die de relatie tussen de interviewer en de ondervraagde zal versterken.

Beoordeling perceptuele vaardigheden kind en beoordeling ontwikkelingsstadia:

- Tijdens deze activiteit, zal in de beginfase van het interview, de professional de tijd nemen om te praten met de minderjarige en diens vaardigheden beoordelen.

Leren over de familie van het kind:

- Er worden hierna geschetste gezichten weergegeven met neutrale gelaatstrekken die de familieleden van het kind voorstellen. Het kind vult de namen van diens familieleden in naast de schetsen en wordt gevraagd om over elk familielid afzonderlijk te praten. Op deze manier komt belangrijke informatie over de relatie met het kind en diens familie naar boven (Hitz & Bauer, 2003).

Uitleg over basisregels en benaming lichaamsdelen

- Vervolgens, in de inhoudelijke fase van het forensisch verhoor, legt de onderzoeker, nadat die met de minderjarige is overeengekomen dat de onderzoeker zich tijdens het verhoor aan bepaalde regels zal houden, het kind een anatomisch diagram voor, waarbij de onderzoeker het kind vraagt eerst de naam te noemen van de lichaamsdelen, seksuele en niet-seksuele.

- Het kind wordt gevraagd aan te geven of die is aangeraakt door een derde persoon, door de exacte plaatsen op het diagram aan te wijzen. Afhankelijk van de antwoorden gaat de interviewer verder met open vragen.

Het gebruik van anatomische diagrammen bij forensische ondervragingen van seksueel misbruikte kinderen:

“Zodra een vertrouwensrelatie is opgebouwd, toont u de kinderen de anatomische schema's rekening houdend met diens leeftijd en etniciteit. Als u een adolescent interviewt, gebruik dan de diagrammen voor adolescenten. Nogmaals, als u praat met een vierjarig meisje, toon dan een diagram van een meisje in de peuterleeftijd en een diagram van een jongetje in de peuterleeftijd.”

Toon aanvankelijk alleen de voorkant van het lichaam van beide geslachten. Als u beide kanten tegelijk laat zien, kan het kind in verwarring raken en denken dat er twee verschillende minderjarigen worden afgebeeld.

Vraag als eerst aan het kind of er een jongentje of een meisje staat op het plaatje en vraag het kind dan te vertellen op welk plaatje het kind denkt dat die lijkt. Het vermogen tot discriminatie op grond van geslacht hoeft niet te worden beoordeeld bij kinderen ouder dan zes jaar, tenzij er sprake is van ontwikkelingsstoornissen. Wanneer u kinderen ouder dan zes jaar aanspreekt, leg dan uit aan het kind dat u deze plaatjes laat zien omdat u wilt weten of het kind de delen van het menselijk lichaam kan benoemen.

Laat het kind dan de kaart zien waarop diens eigen geslacht staat afgebeeld en vraag aan het kind om de lichaamsdelen van zowel de voor- als de achterkant te benoemen. Hoewel hiervoor geen specifieke procedure bestaat, is het raadzaam te beginnen met te vragen naar het hoofd (waarbij elk van de gezichtsdelen afzonderlijk wordt getoond) en dan verder te gaan met de rest van het lichaam

Eens deze fase is voltooid, schrijft de examiner de woorden die gebruikt werden door het kind voor de lichaamsdelen neer op het corresponderende deel van de kaart. Het kind mag niet de indruk krijgen dat er "goede" en "foute" namen zijn voor de verschillende lichaamsdelen.

De onderzoeker aanvaardt de antwoorden van het kind, welke deze ook mogen zijn. De onderzoeker vermijdt het geven van kritiek of gevoelens van walging na het horen van een woord.

Als het kind merkt dat de onderzoeker een negatieve reactie heeft op een woord dat werd gebruikt door het kind voor een bepaald lichaamsdeel, is de kans groot dat het kind niet meer zal spreken. Omdat sommige minderjarigen terughoudend kunnen zijn om bepaalde delen te benoemen, is het belangrijk om vooraf een gesprek te hebben om de ondervraagde een gevoel van veiligheid te geven. De interviewer legt uit dat de ondervraagde elk woord mag gebruiken dat die wil. Als het kind zich nog steeds ongemakkelijk voelt, heeft de volwassene de volgende opties: a) vertel het kind om hetzelfde woord voor dat lichaamsdeel te gebruiken dat het kinds ouders gebruikt, b) geef het kind de tijd om een naam te bedenken die die wil, of c) moedig het kind aan om te kiezen door een meerkeuzevraag te beantwoorden tussen drie verschillende woorden.

Het is belangrijk dat de examiner vertrouwd raakt met de terminologie die door het kind wordt gebruikt, zodat er geen misverstanden en misvattingen ontstaan over het benoemen van lichaamsdelen bij het bekendmaken van seksueel misbruik.

De diagrammen zullen dan worden gebruikt om aan te tonen en te markeren op welke delen het seksueel misbruik precies heeft plaatsgevonden. Door naar de anatomische tekeningen te kijken, kan het kind zich ook andere gebeurtenissen in verband met het misbruik herinneren.

Het is zeer belangrijk dat de examiner onthoudt dat anatomische diagrammen niet worden gebruikt om verbale communicatie met het kind te vervangen, maar om deze te ondersteunen. Het zijn, met andere woorden, eenvoudige hulpmiddelen die kinderen kunnen helpen hun ervaringen beter over te brengen.

Bron: Holmes & Finnegan, 2002

Anatomische diagrammen kunnen ook gebruikt worden nadat de minderjarige het misbruik verbaal heeft bekend gemaakt. De ondervrager toont de tekeningen aan het kind en vraagt het kind er een te kiezen die hem/haarzelf

voorstelt en een andere die de dader voorstelt. Vervolgens vraagt hij/zij het om op het diagram die lichaamsdelen aan te kruisen of in te kleuren die het misbruik hebben ondergaan. Tenslotte moedigt de ondervrager het kind aan om precies te zeggen wat er gebeurd is op elke plaats die de ondervrager aanwijst. Een soortgelijk proces wordt gevolgd met de tekening die de volwassene voorstelt. Dat wil zeggen, het kind wordt gevraagd de lichaamsdelen aan te wijzen die door de dader werden gebruikt en vervolgens uit te leggen wat de dader precies deed.

3.5 Voor en nadelen

Het grote voordeel van een anatomische diagram is dat het niet de kenmerken heeft van een spel dat kinderen kan afleiden van het oorspronkelijke doel, het diagram spreekt niet tot de verbeelding en vereist niet het vermogen om de begrippen symboliek en (zelf)voorstelling te begrijpen. Daarom is het voor kinderen gemakkelijker om zichzelf voor te stellen door middel van een tekening dan door middel van een pop.

Bovendien zijn kinderen meer vertrouwd met tekenen en tekeningen omdat kinderen van jongs af aan leren dat tekeningen bepaalde personen of dingen voorstellen. Daarom kunnen ze zelfs worden gebruikt met kinderen vanaf 2 jaar.

De anatomische tekeningen die tijdens het forensisch verhoor worden gebruikt, kunnen deel uitmaken van het bewijsmateriaal en ter terechtzitting worden voorgelegd. Daarom bevelen deskundigen aan dat de onderzoekers op de tekeningen noteren welke vragen de onderzoekers hebben gesteld, welke antwoorden de onderzoekers kregen en welke informatie onderzoekers verzamelen. Kinderen kunnen soortgelijke aantekeningen maken. Als een minderjarige bijvoorbeeld meldt dat de mishandelende volwassene een van zijn vingers in haar vagina heeft gestoken, omcirkelt de ondervrager of het kind de vinger omcirkelen en noteert daarnaast wat er precies is gebeurd.

Critici van anatomische diagrammen voeren aan dat diagrammen suggestief zijn en daarom onware beweringen aan kinderen kunnen ontlokken.

Uit onderzoek is gebleken dat diagrammen inderdaad volwassen respondenten helpen om te praten over de betastingen, en om te bepalen waar men

precies is aangeraakt, maar dat volwassen ook het risico inhouden voor misleiding.

De onderzoekers wezen er ook op dat hoe korter de tijd tussen het betasten van de kinderen en het opstarten van het forensisch onderzoek aan de hand van de anatomische tekeningen, hoe betrouwbaarder de antwoorden.

Er is evenwel op gewezen dat de verrichte studies talrijke belangrijke beperkingen vertoonden, waardoor de betrouwbaarheid ervan in twijfel wordt getrokken.

Het grote zwakke punt van de diagrammen is dat deze niet in een reële omgeving werden afgenomen maar in laboratoriumomstandigheden waar de bijzondere dynamiek die zich tijdens een echt forensisch verhoor ontwikkelt, ontbreekt. Veel problemen kunnen te wijten zijn aan de verschillende methodes die telkens werden gebruikt: verschillende soorten kaarten, verschillende leeftijden, verschillende toedieningsprocedures, enz.

In sommige studies werden de diagrammen aan het begin van het proces aan de kinderen gepresenteerd en in andere tijdens het proces. Ook werden in sommige gevallen de kinderen onmiddellijk na de betasting onderzocht en in andere gevallen pas nadat een lange periode was verstreken sinds de ervaring.

Ondanks de mogelijke nadelen en de onderzoeksresultaten kunnen anatomische schema's, tekeningen en kaarten in de handen van een opgeleide en ervaren arts een zeer nuttig hulpmiddel zijn bij het forensisch verhoor van kinderen.

"Het gebruik van extra-verbale communicatiemiddelen kan veel voordelen opleveren. **Interviewers moeten ze daarom altijd kunnen gebruiken op basis van een geplande methodologie**".

Hoofdstuk 4 – Forensisch interview van kinderen met speciale behoeften

Deze categorie omvat kinderen met lichamelijke handicaps, voornamelijk op het gebied van zicht, gehoor en spraak, kinderen met ernstige motorische problemen, kinderen met ontwikkelingsstoornissen, kinderen met communicatieproblemen (bv. kinderen met autisme of het syndroom van Asperger), kinderen met verstandelijke handicaps, kinderen met gedragsstoornissen (bv. aandachtstekortstoornis, gedragsstoornis) en kinderen met aanvalsstoornissen.

Kinderen met speciale behoeften lopen ongeveer twee tot vier keer meer kans om seksueel te worden misbruikt, en bij één op de drie minderjarigen met een ontwikkelingsstoornis zal de seksuele vrijheid worden geschonden voordat men 18 jaar oud is.

Jongens en jonge kinderen met een verstandelijke handicap lijken inderdaad bijzonder kwetsbaar te zijn. In grote lijnen begint hun seksueel misbruik rond de leeftijd van twee tot vier jaar en duurt het van vijf tot vijftien jaar. De daders zijn meestal mensen uit het gezin of de naaste omgeving van het kind, voor wie kinderen een "veilig doelwit" vormen omdat de kinderen vaak niet in staat zijn om diens misbruik te vermijden of te onthullen.

Wetende dat de graad van slachtofferschap van kinderen met speciale behoeften minstens 1,5 keer hoger ligt dan dat van andere kinderen, zouden we zeggen dat deze kwetsbare categorie, in vergelijking met andere kwetsbare kinderen, langer te lijden heeft onder mishandeling, intensiever wordt blootgesteld aan vormen van geweld en meer intimiderend en bedreigend gedrag ondergaat.

4.1 Determinanten voor bekendmaking seksueel misbruik: waarom kinderen met speciale noden meer moeilijkheden ervaren bij de bekendmaking seksueel misbruik?

Tot de factoren die het risico van seksueel slachtofferschap van kinderen met speciale behoeften verhogen, behoren diens onvermogen om zichzelf te verdedigen, het beperkte vermogen tot communiceren - als gevolg van de cognitieve of andere tekortkomingen -, het gebrek aan kennis over seksueel gedrag en de bescherming van de seksuele vrijheid, de angst om de verzorgers van wie de kinderen afhankelijk zijn te verliezen, de scheiding van dierbaren en de plaatsing in speciale instellingen.

Belangrijke redenen dat leidt tot afschrikking van bekendmaking seksueel misbruik bij kinderen met speciale behoeften zijn:

- Gebrek aan kennis over seksualiteit en het misbruik ervan, wat te wijten is aan een gebrek aan affectieve-seksuele opvoeding.
- De grote moeilijkheid om onderscheid te maken tussen "goede" en "slechte" aanrakingen.
- Moeilijkheid om verzorging te scheiden van seksueel misbruik.
- Onzekerheid en de vrees voor nog grotere sociale marginalisatie en isolatie van de opvoeders van wie kinderen afhankelijk zijn.
- Het opleggen van straf.
- Angst om niet geloofd te worden of om de schuld te krijgen van het misbruik.

Om deze redenen maken minderjarigen in deze categorie het misbruik minder vaak bekend of met grotere vertraging bekend. In de overgrote meerderheid van de gevallen zal het misbruik nooit openbaar worden gemaakt door het slachtoffer zelf, dat misschien nog lange tijd misbruikt zal blijven worden.

Vaak zijn er echter wel signalen. Omdat kinderen moeilijk kunnen communiceren, vooral kinderen met beperkte of geen taalvaardigheden, is het belangrijk rekening te houden met non-verbale communicatie en met andere non-

verbale tekenen die erop wijzen dat er iets serieus mis is met het kind (bv. eetstoornissen, slaapstoornissen, aanhoudend huilen, isolement, apathie, enz.)

In belangrijke mate houdt het probleem van de bekendmaking verband met het onvermogen van de beroepsbeoefenaars om kinderen op passende wijze te onderzoeken wegens een gebrek aan gespecialiseerde kennis en opleiding in het behandelen van gevallen van kindermisbruik bij kinderen met bijzondere behoeften. Zij onderschatten immers vaak zowel de tekenen als de gevolgen van seksueel slachtofferschap. Wat het eerste betreft, schrijven onderzoekers bepaalde gedragingen van kinderen met speciale behoeften soms toe aan diens tekortkomingen. Wat de gevolgen betreft, beweren onderzoekers dat het psychologische trauma, vooral bij kinderen met een verstandelijke handicap, minder ernstig is. Met andere woorden, onderzoekers beoordelen het seksueel slachtofferschap van een kind met speciale behoeften als minder ernstig dan andere kinderen die seksueel misbruik ervaren.

Dezelfde perceptie op die er heerst op bijzondere categorie van minderjarigen, wordt als alibi gehanteerd door de daders, die het misbruik op deze manier voortzetten bij deze specifieke categorie van kwetsbare minderjarigen.

Een andere reden voor het verzwijgen van seksueel misbruik van kinderen met speciale behoeften is dat diens ouders of verzorgers geen vertrouwen hebben in het strafrechtstelsel en de doeltreffendheid ervan. Onderzoek bevestigt dat het strafrechtstelsel mensen met een verstandelijke beperking niet beschermt, omdat de nodige aanpassingen niet worden gedaan, waardoor verhoogde kwetsbare kinderen niet adequaat kunnen participeren of diens participatie wordt verzwakt. Bovendien worden deze kinderen vaak geïntimideerd, uitgedaagd en misleid door het gebruik van ongeschikte vragen.

De tendens om voorrang te geven aan typisch ontwikkelende kinderen is in strijd met het doel van de dictaten en grondbeginselen van elke geleidende staat.

4.2 Voorbereiding forensisch interview

Elk forensisch interview met minderjarige slachtoffers seksueel misbruik omvat eerst voorbereidende fase, die tot doel heeft een vertrouwensrelatie tot stand te brengen en de ontwikkelingsfase van het kind te beoordelen. In het geval van kinderen met speciale behoeften is het van essentieel belang om gegevens te verzamelen zoals:

- een beoordeling over de vraag of het gebrek in bepaalde cognitieve vaardigheden van de minderjarige een invloed speelt in het vermogen om de feiten te begrijpen en diens getuigenis te begrijpen;
- de beoordeling van het geestelijk vermogen van de minderjarige;
- het verzamelen van informatie over de communicatieve vaardigheden, dagelijkse gewoonten en eigenaardigheden;
- of een bepaalde medicatie wordt genomen en of dit het gedrag van de minderjarige en diens getuigenis beïnvloedt.

De beoordeling van zowel de ontwikkelingsfase als het algemene beeld van het kind zal ook bepalend zijn voor hoe het forensisch onderzoek zal worden uitgevoerd. Dit betekent dat de procedure moet worden afgestemd op de specifieke behoeften van het kind en niet andersom, zoals helaas meestal het geval is.

Het belangrijkste voor het verkrijgen van een betrouwbaar interview in deze gevallen is om de vragen aan te passen aan het cognitieve niveau van de minderjarige. De ondervrager moet zich niet concentreren op het onvermogen van het kind, maar op diens bijzondere vaardigheden.

Wanneer het komt op kinderen met visieproblemen/stoornissen is het van belang ;

- de aard en omvang van de schade te bepalen;
- de minderjarige heeft het gebied verkent, of er is een gedetailleerde beschrijving gegeven;
- het kind is geïnformeerd over wat er gebeurd is, en de oorsprong van ieder geluid wordt uitgelegd (om zo een gevoel van zekerheid te creëren); en
- in het geval van gedeeltelijk zicht, kan het kind het interview zien en eender welke hulpmiddelen worden hierbij gebruikt.

Een professionele specialist is nodig om de ondervrager bij te staan tijdens de eerste fase van de beoordeling van het slachtoffer en het verzamelen van gegevens, en tijdens het gehele forensische verhoor. Aangezien het belangrijk is kinderen te beschermen tegen ongepaste manipulatie die diens kwetsbaarheid zou kunnen vergroten, is het raadzaam de gespecialiseerde beroepsbeoefenaars op de hoogte te brengen van de bijzondere moeilijkheden van de kinderen die worden ondervraagd.

Het is belangrijk te benadrukken dat door individuele verschillen kinderen met dezelfde diagnose tijdens het forensisch onderzoek op zeer verschillende manieren kunnen reageren, hierdoor is het noodzakelijk dat elk geval als uniek wordt behandeld.

Wanneer een minderjarige met een **cognitieve handicap** slachtoffer werd (*People first language suggestion in <https://odr.dc.gov/page/people-first-language>*), is de eerste stap om dit kind te evalueren. Met behulp van een mentale gezondheidsprofessional, kan de ondervrager beginnen;

- Wees geïnformeerd in hoe je het kind kan aanmoedigen om op deze manier een vertrouwensband op te bouwen
- De aandachtspanne van kinderen kan verschillen, geef het kind zoveel mogelijk de tijd, gebruik eenvoudige open vragen en neem af en toe pauze.

4.3 Het forensisch interview

In alle stadia worden **veel voorkomende fouten** gemaakt. Of het nu gaat om kinderen in ontwikkeling of om kinderen met een handicap, moet de interviewer:

- op voorhand een warme en wederzijds sympathieke en vertrouwende relatie op te bouwen;
- diens rol te verduidelijken en de doelstellingen van het gehele proces en de daarvoor geldende regels uit te leggen;
- vraag de minderjarige of die het proces heeft begrepen en vraag het kind in eigen woorden te herhalen wat er is gezegd;

- om de capaciteiten van de het kind na te gaan en beter te beoordelen, met begrip voor diens moeilijkheden;

Wat kinderen met **autismespectrumstoornissen** betreft, moet de interviewer diens behoeften respecteren en vooral onthouden dat: twee mensen met autisme niet over dezelfde capaciteiten zullen beschikken:

- Kinderen met autisme kunnen ernstige communicatieproblemen hebben, en minder aandacht voor sociale prikkels tonen.
- Kinderen met autisme kunnen een verminderd vermogen hebben om met onzekerheid om te gaan en geven de voorkeur aan een stabiele context (altijd dezelfde plaats, met dezelfde mensen op dezelfde plaatsen, in geval van een herhaald interview).
- Kinderen met autisme communiceren niet door oogcontact, hebben minder oogcontact of vermijden oogcontact.
- Verkiezen afstand te houden van mensen die men niet kent in de kamer; en
- Het is raadzaam lawaai, felle kleuren, veel verschillende prikkels en de betrokkenheid van veel onbekende mensen te vermijden.

- men moet de over de nodige flexibiliteit achten om snel naar het volgende stadium over te gaan, steeds met gebruikmaking van taal die aangepast is aan de mogelijkheden en behoeften van het kind;

- het kind zorgvuldig te volgen en de methodologische instrumenten overeenkomstig aan te passen (voor kinderen met neurologische ontwikkelingsstoornissen is bijvoorbeeld het gebruik van non-verbale technieken , anatomische tekeningen, schilderen beter);

- rekening houdend met het feit dat kinderen uit deze kwetsbare groep, in vergelijking met andere kinderen, specifieke stimuli moeten krijgen - in termen van kwantiteit en kwaliteit - en de ondervragingsvragen overeenkomstig aan te passen;

- zich ervan bewust zijn dat kinderen vatbaarder zijn voor suggestie en leiding, omdat kinderen geleerd hebben volwassenen te gehoorzamen;

- niet over het hoofd te zien is dat minderjarigen vaak aan een laag zelfbeeld lijden dus probeer niet aan de minderjarige te vragen om de vraag te herhalen die

kinderen niet hebben begrepen of iets in te vullen dat de minderjarig heeft verzuimd;

- vergeet niet dat de antwoorden waarschijnlijk worden gegeven met het doel de bij het proces betrokken beroepsbeoefenaren tevreden te stellen;

- kies open en algemene vragen (b.v. "Wie was daar?"), en stimuleer het vrij oproepen van de feiten;

- vermijd gesloten vragen die met een eenvoudig "ja" of "neen" worden beantwoord (het gebrek aan keuze is een bron van grote druk en verwarring, waardoor veel kinderen willekeurig soms het eerste en soms het tweede antwoord kiezen);

- het stellen van vragen in eenvoudige en begrijpelijke taal met gebruikmaking van alledaagse woorden, korte zinnen, eenvoudige uitdrukkingen en tijden. In plaats van voornaamwoorden wordt het gebruik van de naam van het onderwerp voorgesteld;

- zich ervan bewust zijn dat het herhalen van het forensisch interview de hoeveelheid informatie kan doen toenemen, aangezien het waarschijnlijk de oorspronkelijke verklaring van de respondent zal verrijken, maar ook tot verwarring kan leiden.

Het is absoluut noodzakelijk dat de beroepsmensen die het verhoor afnemen, goed opgeleid zijn, zodat die met de juiste mogelijke methoden en het juiste gebruik van de vragen een betrouwbare getuigenis kunnen afnemen zonder deze te moeten herhalen.

4.4 Gebruik van extra -verbale communicatie hulpmiddelen

Niet verbale communicatie middelen worden gebruikt als zowel aanvullend als exclusief, wanneer al de andere mogelijkheden van verbale communicatie uitgesloten zijn.

Bij kinderen met cognitieve problemen is het gebruik van anatomische diagrammen en anatomische poppen beter, omdat kinderen dan enkel hoeven te wijzen. In deze gevallen moet echter vooraf worden nagegaan of kinderen in staat

zijn mensen en gebeurtenissen te symboliseren en voor te stellen aan de hand van voorwerpen.

Tenslotte kan gebruik worden gemaakt van speciale elektronische hulpmiddelen of andere hulpmiddelen voor de versterking of vervanging van de spraak, hiermee zal het kind gewoonlijk antwoorden intikken of letters of symbolen op een bord aanwijzen (b.v. "Bliss symbool", "Facilitated Communication"). Bij het gebruik ervan wordt rekening gehouden met het specifieke probleem van het kind, diens cognitieve vermogens en de mate van geestelijke of motorische stoornis.

Basisbeginselen van forensisch interviewen met kinderen met speciale behoeften

● Recht om zich te laten vergezellen door een persoon van zijn/haar keuze:

Alle minderjarigen, ongeacht of die nu bijzondere behoeften hebben of niet, moeten de keuze hebben om zich te laten vergezellen door een volwassene van hun voorkeur (tenzij de officier van justitie of de rechter anders bepaalt). Indien de minderjarige dus vraagt dat een volwassene aanwezig is bij het forensisch verhoor, moet een andere persoon dan familieleden worden gekozen. Indien de minderjarige bijzonder jong is en bij voortduring van het onderzoek om de ouder verzoekt, moet worden overwogen of diens verzoek kan worden ingewilligd. Indien de ouder bij het verhoor aanwezig mag zijn, is het van belang dat zijn/haar rol duidelijk wordt omschreven. Bovendien moet deze persoon bij voorkeur achter de minderjarige zitten, om het gezichtsveld met het kind te beperken en afleiding te voorkomen. In andere rechtsgebieden wordt een speciaal opgeleide deskundige aangewezen, zoals in het geval van elk mishandeld kind, om de minderjarige tijdens het hele proces voor te bereiden, te ondersteunen en te begeleiden. Indien een derde persoon aanwezig is, moet het de kinderen duidelijk worden gemaakt dat de gehele procedure (inleidend verhoor, hoofdverhoor, hoorzitting) uitsluitend door beroepsmensen wordt bepaald. Kinderen worden dan ook alleen door professionals aangesproken en beantwoord.

● Fysieke omgeving: De plaats waar het interview zal plaatsvinden moet de juiste inrichting hebben om kinderen met speciale behoeften tegemoet te komen (bv.

rolstoeltoegankelijkheid, uitstekende verlichting, goede akoestische en geluidsisolatie, enz.) De ruimte moet ook vrij zijn van voorwerpen die de ondervraagden kunnen afleiden of die het hen moeilijk maken om zich in de ruimte te bewegen.

● **Fysieke omgeving:** De plaats waar het interview zal plaatsvinden moet de juiste inrichting hebben om kinderen met speciale behoeften tegemoet te komen (bv. rolstoeltoegankelijkheid, uitstekende verlichting, goede akoestische en geluidsisolatie, enz.) De ruimte moet ook vrij zijn van voorwerpen die de ondervraagden kunnen afleiden of die het hen moeilijk maken om zich in de ruimte te bewegen.

● **Achtergrondinformatie:** Het verzamelen van informatie en gegevens uit veel verschillende bronnen over het specifieke probleem waarmee het kind wordt geconfronteerd, diens zwakke punten en capaciteiten, het dagelijks leven en de eigenaardigheden ervan is van essentieel belang. Het is ook nuttig om de redenen voor het vermoeden van misbruik zorgvuldig te onderzoeken.

● **Belang van het opbouwen van een goede verstandhouding:** Kinderen met speciale behoeften, vooral jongere kinderen, zijn vaak te gehecht aan hun verzorgers en hebben grote moeite met de omgang met vreemden in een onbekende omgeving. Om deze reden vertonen zij hogere niveaus van angst. Het tot stand brengen van een wederzijdse relatie van empathie en vertrouwen vóór het begin van het interview tussen de interviewer en de minderjarige is van cruciaal belang voor het verloop en de ontwikkeling van de getuigenis. Gedurende het hele proces is aanmoediging absoluut noodzakelijk.

● **Kindvriendelijk taalgebruik en taal aangepast aan kinderen met beperking :** De interviewer moet, nadat die zichzelf heeft voorgesteld, in eenvoudige bewoordingen en meer in detail de richtlijnen en regels van het interview uitleggen. De vragen die de onderzoeker zal stellen moeten eenvoudig, kort en begrijpelijk zijn zonder het gebruik van veel lettergrepen en onbekende termen voor de kinderen. Hierbij moet ook eenvoudige taal met een duidelijke en correcte uitspraak worden gebruikt. De ondervrager moet zich zoveel mogelijk

aanpassen aan de terminologie van het kind en deze gebruiken wanneer hij specifieke gebeurtenissen, concepten of lichaamsdelen behandelt. Gesloten vragen moeten worden vermeden.

● **Soorten vragen/bevragingen:** Vragen over "waar", "wanneer", "wie" ("wh"-vragen) zijn nuttig om algemene informatie te verduidelijken en om de betrouwbaarheid van gegeven info te controleren. Het is een concrete aanbeveling in plaats van abstracte begrippen te gebruiken die wellicht niet worden begrepen. Sturen, suggereren en beïnvloeden zijn ethisch ontoelaatbaar. Vrije spraak en vragen met een open einde worden aangemoedigd. Als het kind moeite heeft met het beantwoorden van een open vraag, wordt voorgesteld eerst een specifieke vraag te stellen, gevolgd door een open vraag.

● **Niet-verbale hulpmiddelen** kunnen een aanzienlijke hulp zijn bij het leren van informatie, op voorwaarde dat deze door een gekwalificeerde deskundige worden gebruikt en dat is nagegaan in hoeverre kinderen in staat zijn om dit als een representatiemiddel waar te nemen.

● **Gevallen van meervoudig slachtofferschap:** Als het kind meer dan eens slachtoffer is geworden, moet het forensisch onderzoek zich richten op elk misbruik afzonderlijk en pas verder gaan met het onderzoek naar het volgende misbruik als de nodige informatie over het eerste incident is verzameld. Als kinderen echter gedurende langere tijd herhaaldelijk slachtoffer zijn geworden, is het onwaarschijnlijk dat de kinderen zich elke afzonderlijke gebeurtenis kunnen herinneren. In deze gevallen moeten professionals zich richten op de momenten die kinderen zich waarschijnlijk het beste herinneren - de eerste keer, de laatste keer, en nog een keer (Lamb e.a., 2007).

● **Aandachtspanne:** Vaak zijn kinderen met een aandachttekortstoornis eerder moe en houden deze kinderen hun aandacht minder lang en ononderbroken vast. Daarom zijn meer pauzes en kortere gesprekken nodig.

● **Herhaling:** In het geval van forensisch onderzoek van kinderen die het slachtoffer zijn van misbruik met speciale behoeften, kan, in tegenstelling tot het

geval van onderzoek van andere kinderen, herhaling van het proces noodzakelijk en nuttig zijn. Daarom wordt voorgesteld meer korte interviews te houden. Dit is vaak noodzakelijk omdat het zeer moeilijk is met kinderen te communiceren, kinderen kunnen zich feiten moeilijk kunnen herinneren en zich niet kunnen concentreren. De interviewer moet zich niet laten opjagen, gefrustreerd raken of overhaaste conclusies trekken. De onderzoeker moet nagaan wat er precies verkeerd ging en het interview opnieuw opzetten.

● **Voringenomenheid van beroepsbeoefenaren:** Professionals die de beweringen van kinderen met speciale behoeften gaan onderzoeken, moeten zich ervan bewust zijn dat deze kinderen op veel moeilijkheden zullen stuiten. De kinderen zullen bijna altijd twijfelen aan wat er uiteindelijk is gebeurd en zullen zelden tot zekere conclusie komen. Wat eerst en vooral moet worden beoordeeld is of het kind veilig is en hoe men de rechten van het kind zal beschermen.

Bronnen: Davies, 2002; Davies & Faller, 2007; Lamb, Hershkowitz Orbach & Esplin, 2008; Scottish Executive, 2003.

Hoofdstuk 5 – Culturele competentie en diversiteit

Bij onderzoek naar kindermishandeling en bij het opzetten en goedkeuren van preventie- en interventieprogramma's wordt zelden rekening gehouden met de interculturele factor.

Vandaag de dag wordt het absoluut noodzakelijk geacht gespecialiseerde kennis en opleiding te verwerven voor beroepskrachten die gesprekken voeren met buitenlandse kinderen die het slachtoffer zijn van misbruik. Er moet ongetwijfeld rekening worden gehouden met bestaande verschillen in etniciteit, godsdienst, cultuur en sociaal-economische achtergrond.

Minderjarigen met een andere culturele achtergrond en uit minderheidsgroepen lopen een groter risico slachtoffer te worden.

De sociale prijs die slachtoffers van seksueel misbruik moeten betalen, lijkt een van de belangrijkste factoren te zijn om hun slachtofferschap te verbergen.

De culturele dimensie heeft een aanzienlijke invloed op zowel de manier waarop slachtoffers en hun familie reageren, als op de manier waarop minderjarigen door beroepsmensen worden behandeld.

Hoe moet het forensisch verhoor worden afgenomen van een Roma-kind, een minderjarige die niet begeleid wordt of een moslimmeisje van immigranten? Wat zijn de bijzonderheden en wat zijn de obstakels die het hele proces zullen bemoeilijken? Wat zijn de bijzondere culturele componenten die het verhoor van minderjarige slachtoffers zullen beïnvloeden?

Het is pas in het laatste decennium dat een poging werd ondernomen om onderzoeksresultaten toe te passen op forensische interviews met buitenlandse minderjarige slachtoffers. Zo werden de eerste richtlijnen geformuleerd waarin onder meer de nadruk werd gelegd op het belang van de moedertaal en de bijzondere culturele context van de minderjarige ondervraagde (American Professional Society on the Abuse of Children, 2000). De eerste trainingsprogramma's voor interviewers van kinderen met een andere moedertaal werden ontwikkeld en de eerste gidsen werden gepubliceerd met als onderwerp het afnemen van relevante forensische interviews bij kinderen met een andere etniciteit.

5.1 Voorbereiding forensisch interview

Volgens de National Children's Alliance (2017) zal het achterhalen van de achtergrond van het kind professionals om een beter inzicht te bieden in de percepties van zowel het kind als diens familie op het misbruik en de toeschrijvingen van verantwoordelijkheid; de mate van acculturatie van de familie en het begrip van wetten; religieuze of culturele overtuigingen die van invloed kunnen zijn op openbaarmaking en follow-up met diensten, en de impact te herkennen van eerdere ervaringen met politie en overheidsinstanties, zowel in dit land als in het landen van herkomst.

Aangezien in de praktijk veel informatie lijkt te ontbreken, zoals de geboortedatum en de geboorteplaats van het kind, moet vanaf het beginstadium van het forensisch verhoor een uitgebreide informatieverzameling plaatsvinden. De ondervrager moet dus:

- Informatie hebben verzameld over de cultuur van het minderjarige slachtoffer om vervolgens na te gaan welke elementen van de cultuur van invloed kunnen zijn op het verloop en de geloofwaardigheid van het forensisch verhoor;
- kent het kinds nationaliteit en geloofsovertuiging;
- weet wanneer het kind naar het land is gekomen, onder welke omstandigheden het kind het eigen vaderland heeft verlaten en hoe lang het kind in het gastland heeft verbleven;
- er rekening mee houden dat kinderen die in het gastland asiel hebben gezocht, waarschijnlijk negatieve ervaringen hebben gehad in hun contacten met de officiële autoriteiten en daarom waarschijnlijk geen vertrouwen hebben in beroepskrachten;
- er rekening mee houden dat kinderen waarschijnlijk zullen vrezen dat het bekendmaken van diens misbruik gevolgen zal hebben voor de eigen mogelijkheden en van diens ouders om in het nieuwe vaderland te blijven.

Stel specifieke vragen aan de personen die onder hun hoede staan:

- *"Waar is uw zoon/dochter geboren?"*
- *"Wanneer is hij hier voor het eerst komen wonen"?*
- *"Wie beschouwt hij als zijn familie?"*
- *"Wie woont er in het huis? Woont er nog iemand bij je?"*
- *"Wat is de eerste taal die uw kind heeft leren spreken? Welke taal wordt er thuis gebruikt?"*
- *"Welke taal spreekt het kind het liefst met zijn broers, zussen en vriendjes"?*
- *"Wat is uw religie? Hoe trouw volgt u die?"?*
- *"Hoe zou je jezelf cultureel definiëren? Welke elementen van je cultuur vind je het belangrijkste?"*
- *"Hoe bent u naar dit land geëmigreerd"?*
- *"Wat voor effect had dit op je familie"?*
- *"Heb je je aangepast aan je nieuwe leven hier?"*
- *"Wat doe je om financieel rond te komen? Hoe overleef je?"*
- *"Ondervindt u problemen in verband met uw immigratie- of verblijfsstatus hier waarvan ik op de hoogte moet zijn"?*

Bron: Fontes, 2008, 2010

- Wees bewust van stereotypische attitudes en vooroordelen, respecteer interculturele verschillen, wees flexibel, verantwoordelijk en overwegend;
- wees alert op de verschillen tussen culturen;
- zoek verschillende definities op en culturele gewoontes omtrent seksueel gedrag;
- verken of het gedrag eigen aan de dader gelijkaardig zijn met familietradities (vb: genitale verminking, enzo..);
- houd rekening met de betekenissen die verschillende religies geven aan het voltrekken van een interpersoonlijke relatie, het verlies van 'puurheid/zuiverheid' en de schending van seksuele vrijheid;
- wees capabel om het weten welke gedragingen binnen een bepaalde culturele context behoren, om zo een discriminerende aanpak te vermijden;

- onderzoek zeer zorgvuldig de geloofwaardigheid van culturele verklaringen die worden gegeven, want dit wordt vaak als een rechtvaardiging gebruikt voor iedere vorm van seksueel misbruik van minderjarigen;

- wees voorzichtig met welk type vragen er gesteld worden en de manier waarop vragen gesteld worden om informatie te bekomen;

- evalueer stilte;

- respecteer de manier waarop individuen zichzelf definiëren, vermijd overpersonalisering wanneer men dezelfde voorouders deelt;

- Dit moet worden gewaarborgd wanneer de minderjarige de cultuur van diens ouders heeft overgenomen of wanneer het kind beïnvloed werd door de culturele elementen van het land waarin het kind verblijft.

Wees aandacht voor het volgende:

- om informatie te verzamelen over het kinds leefomstandigheden, socio-economisch niveau en familiestructuur;

- wees alert dat gender van de interviewer een belangrijke rol speelt (in sommige culturen wordt het als ongepast gezien wanneer men over bepaalde onderwerpen praat met het tegenovergestelde geslacht) Ook algemeen vertrouwen kinderen meer op volwassenen met dezelfde etniciteit.);

- herken de limieten bij kinderen die anderstalig zijn en **doe aanstelling op een verzoek tot een tolk;**

- **tweetalige kinderen of kinderen waarbij moedertaal verschilt:** Wees voorbereid dat kinderen die in de taal van het gastland spreken, de voorkeur hebben om lichaamsdelen in diens moedertaal te benoemen,

-**gebruik technische concepten bij tweetalige kinderen:** Wees alert dat in tweetalige interviews, er belangrijke verschillen zijn in structuur, expressie en betekenis van woorden, dus het tweetalig kind zal moeilijkheden ervaren in het begrijpen;

- neem speciale voorzorgen om zeker te zijn dat het interview is opgemaakt in de moedertaal van het kind, zelf wanneer het kind zeer competent is in het spreken van de tweede taal.

Respect tonen bij forensische interviews met buitenlandse kinderen

- Het interviewschema moet worden aangepast aan de gewoonten en tradities van de minderjarige ondervraagde (bv. gebedstijden, vastenperiodes, feestdagen, enz.)
- Wanneer de beroepskracht verwijst naar de regels voor het verhoor, moet die het kind wijzen op het recht om vragen te stellen in geval van misverstand of zelfs om de ondervrager te corrigeren. Aangezien het gedrag ten opzichte van autoritaire ambtenaren verschilt van cultuur tot cultuur, is het belangrijk om de regel voor vragen te stellen of vragen voor verduidelijking, te onderstrepen.
- Kritiek op ouders in verband met de opvoeding van hun kind en diens overtuigingen moet te worden vermeden. In plaats daarvan zal er passend respect voor diversiteit worden getoond.
- De interviewer moet zich ervan bewust zijn dat een kind dat het slachtoffer is, het misbruik kan verbergen omdat die bang is voor straf van de familie of de gemeenschap waartoe het kind behoort. De ontzetting van de familie in gevallen van seksueel misbruik van familieleden scheidt vaak problemen in de samenwerking van de professional met het kind en diens familieleden.

Bron: Richtsnoeren voor het ondervragen van kroongetuigen in Schotland, 2003.

Belangrijke culturele kwesties waarmee rekening moet worden gehouden

- Bekendmaking van misbruik is niet altijd mogelijk, want het is in sommige culturen een verplichting is om familiegeheimen te bewaren. Angst voor de reactie van de samenleving is een belemmering voor het onthullen van seksueel misbruik van een lid en dus wordt aan kinderen al vroeg geleerd om geheimen goed te bewaren. In sommige culturele contexten is seksueel misbruik van meisjes zelfs een schande voor de familie en wordt de vader die als haar beschermer wordt beschouwd, gezien als iemand die in zijn rol heeft gefaald. In dit geval versterkt het openbaar maken van het seksueel misbruik de gevoelens

van schaamte. Slachtoffers worden gewaarschuwd dat men verantwoordelijk zal zijn voor het verbreken van sterke familiebanden indien men het seksueel misbruik bekend maakt. Slachtoffers worden er gewoonlijk van beschuldigd de dader uit te lokken, diens familie te schande te maken en verantwoordelijk gesteld worden voor het uiteenvallen van de eigen familie. Het resultaat van dit alles is de stigmatisering en het sociale isolement van de slachtoffers.

● De kennis van het kind over de seksuele activiteit kan te wijten zijn aan het feit dat vaak ten gevolge van ongunstige economische omstandigheden vele gezinsleden dezelfde kamer en zelfs hetzelfde bed delen. Kinderen zijn eraan gewend zich in het bijzijn van anderen uit te kleden en andere gezinsleden hetzelfde te zien doen. In veel gevallen onthullen kinderen zelfs dat diens ouders geslachtsgemeenschap hebben gehad, terwijl de ouders dachten dat de kinderen sliepen. Het is belangrijk dat de interviewer informatie verzamelt over het inkomen en de levensomstandigheden van het gezin. Deze vragen moeten in alle discretie en met gevoeligheid worden gesteld. *Het is echter belangrijk om de mythe voor ogen te houden dat "seksueel misbruik van kinderen komt vaker voor in arme, ongeorganiseerde en onstabiele gezinnen/ in gemarginaliseerde gezinnen met een lage sociaaleconomische status"!*

● Volgens andere culturele voorschriften moeten meisjes al op zeer jonge leeftijd een echtgenoot vinden. In deze gevallen is seksuele activiteit van minderjarigen aanvaardbaar, zelfs als het leeftijdsverschil met diens partner groot is.

● In sommige gevallen kan de vermeende dader de enige zijn die het gezin financieel onderhoudt. Zijn mogelijke veroordeling en uitzetting kunnen de reeds moeilijke levensomstandigheden nog verergeren. Veel kinderen kunnen worden ontmoedigd om diens misbruik bekend te maken na beschuldigingen die gemaakt worden tegen de kinderen over het feit dat het kind verantwoordelijk zal zijn voor het gebrek aan inkomsten in diens gezin.

● De woordenschat van een kind wordt beïnvloed door vele culturele en sociaal-economische factoren. De interviewer moet over de juiste kennis beschikken om de culturele achtergrond van de minderjarige ondervraagde te begrijpen. Bij het beschrijven van lichaamsdelen kunnen sommige kinderen formelere termen gebruiken, terwijl anderen een "straattaal" hanteren. Het is

echter belangrijk kinderen niet de indruk te geven dat er "juiste" en "verkeerde" namen zijn voor de verschillende lichaamsdelen.

● Cultuur verschilt per etniciteit. Kinderen van dezelfde etniciteit hebben niet noodzakelijkerwijs dezelfde cultuur. Andere factoren zoals opleiding, godsdienst en sociaal-economische status kunnen meer invloed hebben op hun cultuur.

Bron: Gids voor Forensische Interviews van Spaanstalige Kinderen, 2004.

5.2 Uitvoeren forensisch interview

Het is van groot belang om professionals betrokken in het strafrechtelijk proces te trainen in de eigenaardigheden wanneer men tweetalige kinderen onderzoekt.

Professionals moeten voor het volgende bewust zijn wanneer men een forensisch interview afneemt met een kind dat een andere taal dan de professional:

- Meer tijd zal benodigd zijn (vertaling gebeurd door een tolk kan dit verdubbelen);

- Meer tijd kan nodig zijn in de voorbereidende fase wanneer er een vertrouwensband moet worden opgebouwd met het kind om het kind comfortabel te laten voelen;

- Geen druk uitoefenen op het kind;

- Er is een nood om te onderzoeken wat de familiebanden zijn of wat de relaties zijn tussen het kind en de volwassen personen vermeld door het kind (In sommige culturen wordt elke oude vriend vermeld als nonkel, en ieder oud persoon als grootvader);

- Het is van belang om weten wat de culturele feestdagen en gewoonten van het kind zijn, wanneer het kind een gebeurtenis voor de geest wilt halen;

- Ten aanzien van de familie van het kind, is het van belang om de moeilijkheid van de situatie te erkennen, om empathie te tonen en respect te

hebben voor de verschillende culturen, om gedetailleerde info te verkrijgen, moet het kind worden aangemoedigd en vertrouwen en discretie moeten verzekerd worden en bovenal moet de bekendmaking van seksueel misbruik het verblijf van het kind in het gastland niet in gedrang brengen.

Forensische ondervraging van tweetalige kinderen

- De taal die de minderjarige het best en vlotst spreekt, moet worden gekozen. Meestal is dat de moedertaal. Het kan echter ook zo zijn dat de taal die het kind het beste kent, die van het gastland is.
- Indien de taal van het gastland wordt gekozen, wordt rekening gehouden met de tijd die het kind in het gastland heeft doorgebracht om te beoordelen in hoeverre het de taal beheerst.
- Het is vaak onmogelijk dat een nauwkeurige vertaling de exacte betekenis van de moedertaal weergeeft.
- Sommige termen - zinnen hebben geen duidelijke betekenis wanneer die in de andere taal worden vertaald (b.v. "zit je in de problemen?"). Vaak is een letterlijke vertaling niet nuttig.
- Vloeiend een taal spreken betekent niet noodzakelijk dat het kind de taal volledig begrijpt.
- Beperkte kennis van de anderstalige kan leiden tot een onvolledige beschrijving van de feiten.
- Het gebruik van en het schakelen tussen twee verschillende talen kan voor de ondervrager begripsproblemen opleveren. Daarom is het nodig om verduidelijking te vragen en samen te vatten.
- Het is belangrijk dat het kind herhaalt wat de dader tijdens het misbruik heeft gezegd in de taal die de dader gebruikte.
- Het moet duidelijk zijn dat de verantwoordelijkheid voor het niet begrijpen van een onderwerp bij de interviewer ligt en niet bij de minderjarige.

Bron: Gids voor Forensische Interviews van Spaanstalige Kinderen, 2004.

5.3 De rol van de tolk

Wanneer communicatie met het kind gelimiteerd is of onmogelijk, dan is de aanwezigheid van een professionele tolk noodzakelijk en slachtoffers hebben het recht op aanwezigheid van een tolk. Naar aanleiding van de bescherming van de integriteit van het onderzoeken diensten, moet er speciale aandacht worden gewaarborgd aan het beroep op geschikte tolken die moeten voldoen aan bepaalde voorwaarden en niet slechts derden die de taal van de minderjarige spreken (National Children's Alliance, 2017). Hierdoor worden verwanten of vrienden van de familie uitgesloten.

De voorwaarden waaraan een tolk moet voldoen:

- Ervaring/opleiding als tolk is vereist bij het afleggen van forensische interviews met kinderen: een gekwalificeerde en ervaren beroepsbeoefenaar, die vertrouwd is met het doel, de procedure en de basisbeginselen van een forensisch onderzoek;
- gebonden zijn door vertrouwelijkheid;
- een faciliterende rol hebben, gericht op creatieve communicatie tussen de interviewer en het kind;
- neutraal en onpartijdig zijn;
- nauwkeurig overbrengen wat het kind getuigt, inclusief beledigende woorden;
- geen bekend persoon zijn;
- rekening te houden met het geslacht van het kind.

De ondervrager is verantwoordelijk voor het verloop van het interview, terwijl de tolk als hulpverlener bij het proces betrokken is. Vragen worden altijd rechtstreeks aan de minderjarige gesteld en niet via de tolk. De tolk stelt geen vragen en maakt geen opmerkingen. De tolk vertaalt nauwkeurig zonder enig deel van de vragen en antwoorden over het hoofd te zien, zonder toe te voegen of af te trekken. De vertaling gebeurt altijd in de eerste persoon zonder toevoeging van "het kind zei". De tolk geeft zowel de inhoud als de geest weer van wat werd gezegd.

Op de dag van het forensisch interview wordt de tolk voorgesteld aan het kind en wordt diens rol uitgelegd. De ondervrager en de tolk leggen uit dat alles wat aan beide kanten wordt gezegd, zal worden vertaald, verzekerd het kind dat de vertrouwelijkheid zal worden gerespecteerd, stellen het kind gerust, respecteren het kind, moedigen het kind ten slotte aan vragen te stellen of om verduidelijking te vragen. De vragen van de ondervrager moeten kort zijn, één onderwerp per keer behandelen en in eenvoudige taal worden gesteld. De twee volwassenen zitten naast elkaar en tegenover het kind, zodat het kind oogcontact kan houden (indien cultureel toegestaan) met beiden.

De herhaling en samenvatting door de tolk van wat het kind heeft gezegd nadat de vragen zijn beantwoord, helpt ter bevestiging van wat er is gezegd, om ervoor zeker te zijn dat het kind het goed begrijpt en om vergissingen te voorkomen.

Werken met een tolk:

- Sequentiële vertolking wordt aanbevolen. Het verdient aanbeveling dat de interviewer en de vertaler vóór het interview bijeenkomen en beginnen samen te werken om grote fouten te voorkomen en van meet af aan een aantal essentiële kwesties op te lossen.
- De interviewer is verantwoordelijk voor het verloop van het interview, terwijl de tolk als hulpverlener bij het proces betrokken is.
- Vragen worden door de ondervrager alleen rechtstreeks aan de minderjarige gesteld en niet via de tolk. De tolk stelt geen vragen en maakt geen opmerkingen. De tolk vertaalt nauwkeurig zonder een deel van de vragen en antwoorden over het hoofd te zien, zonder toe te voegen of weg te laten. De vertaling gebeurt altijd in de eerste persoon zonder toevoeging van "het kind zei".
- De vragen van de ondervrager moeten kort zijn, één onderwerp per keer behandelen en in eenvoudige taal worden gesteld. De twee volwassenen zitten naast elkaar en tegenover het kind, zodat het kind oogcontact kan houden (als dat cultureel is toegestaan) met beiden.
- De recapitulatie en samenvatting door de tolk van wat het kind heeft gezegd nadat de vragen zijn beantwoord, helpt om te bevestigen wat er is gezegd, om ervoor te zorgen dat het kind het goed begrijpt en om vergissingen te voorkomen.

Bronnen: Fontes, 2005; Gids voor Forensische Interviews van Spaanstalige Kinderen, 2004; Wilson & Powel, 2001

Hoofdstuk 6 – Belangrijke overwegingen

Een groot aantal onderzoekers geven de negatieve effect aan van het gebruik van suggestieve en onbetrouwbare technieken, zoals leidende vragen, herhaalde interviews met een hoge frequentie en verschillende tijdsintervallen door verschillende mensen met weinig gespecialiseerde training.

Het misbruik van technieken en methodologische hulpmiddelen kan leiden tot : de beschadiging van het geheugen, tot excessieve stress voor het slachtoffer en familie, het reduceert de geloofwaardigheid van de getuigenis van het kind tijdens de voorbereidings- en terechtzittingsfase, en het leidt tot reductie van de kans tot veroordeling dader, het onnodig herhalen van psychologisch zware en kostbare procedures, enz.

Om deze negatieve gevolgen te voorkomen, moeten de technieken die op grote schaal worden gebruikt, voortdurend worden getoetst en zo nodig worden herzien, onder meer door voortdurende opleiding, feedback en toezicht op de praktijk van de forensisch onderzoeker. De hoeksteen, volgens de richtlijn betreffende de rechten van het slachtoffer, van elke doeltreffende en zinvolle inspanning om slachtoffers van seksueel misbruik te bereiken, is echter de naleving van een gedragscode die minderjarigen moet beschermen tegen het leed dat ontstaat wanneer kinderen worden betrokken bij procedures die gewoonlijk zijn toegepast op de eisen en behoeften van de volwassen bevolking.

Belangrijke leidraad voor uitvoering

- Vermijd Herhaling van het forensisch onderzoek. Volgens het Vergelijkend Transnationaal Verslag van het ENCLAVE-project (2022, p.61): *"In sommige omstandigheden volstaat één interview echter niet, bijvoorbeeld "wanneer het misbruik tijdens de eerste interview niet aan het licht komt, maar er goede redenen zijn om te vermoeden dat het heeft plaatsgevonden", wanneer "er sprake is van beschuldigingen van meerdere strafbare feiten", wanneer het kind veel verdriet heeft en het moeilijk is om een goede verstandhouding op te bouwen, wanneer nieuwe informatie wordt verkregen uit andere bronnen, of wanneer het kind zich meer details heeft herinnerd. In gevallen waarin meer dan één interview nodig is, "moet*

ervoor worden gezorgd dat dezelfde gerichte vragen in de loop van de tijd niet worden herhaald, hetgeen ertoe zou kunnen leiden dat sommige getuigen onbetrouwbare of inconsistente antwoorden geven en dat verhoren door de rechter als niet-ontvankelijk worden beschouwd” (art. 20.b; art. 20.d; en art. 23.2.c).

- Het onderzoek mag niet langer dan een uur duren. Het ritme van het kind moet echter worden gerespecteerd: Sommige kinderen hebben 20 minuten nodig, terwijl anderen 90 minuten nodig hebben.

- Het forensisch onderzoek moet worden verricht door een of twee beroepsbeoefenaars, in een speciaal daarvoor ingerichte ruimte die video-opnamen mogelijk maakt, die op hun beurt in de rechtbank zullen worden gebruikt als bewijsmateriaal vóór het proces (art. 23.3.b; art. 24.1.a; en art. 23.2.c).

- De betrokkenheid van verschillende beroepsbeoefenaren bij het onderzoek en de verwarring van diens rollen moeten worden vermeden (art. 23.3.b; art. 24.1.a; en art. 23.2.c).

- Te begeleiden (art. 3.3 en 20.c)

- Interview gevoerd zonder ongerechtvaardigde vertraging na de klacht (art. 20.a)

- **WAARDIGHEID:**

-verhoren van het slachtoffer in ruimten die voor dat doel zijn ontworpen of aangepast (art. 23.2.a)

-uitgevoerd door beroepsmensen die voor dat doel zijn opgeleid (art. 23.2.b)

-uitgevoerd door dezelfde persoon (art. 23.2.c)

-interviewer van hetzelfde geslacht (art. 23.2.d)

6.1 Basis Kennis

Professionals betrokken bij het onderzoek naar de beschuldigingen door het kind, zullen niet in staat zijn om de methodologische hulpmiddelen correct en efficiënt te gebruiken, tenzij men over basiskennis beschikt met betrekking tot ontwikkelingspsychologie en het functioneren van de cognitieve mechanismen (aandacht, perceptie, geheugen, enzo).

In het kort zijn er belangrijke en nuttige conclusies opgesomd hierbeneden

- De cognitieve functies van waarneming, aandacht en geheugen hebben belangrijke subjectieve factoren. Hetzelfde geldt voor de individuele mechanismen van informatieopslag en -ontsluiting.
- Beperkte opslagcapaciteit, zowel in het kortetermijngeheugen als in het langetermijngeheugen, retentievoordeur, type herinnering, aantal herinneringspogingen, interferentie na de gebeurtenis en instructievragen leiden vaak tot geheugencorruptie.
- De kans op corruptie neemt toe wanneer in het geheugen weinig gegevens zijn opgeslagen en wanneer er veel tijd is verstreken sinds de gebeurtenis in kwestie plaatsvond.
- Traumatische gebeurtenissen in het leven van een kind verscherpen de nauwkeurigheid van de shunt en worden langer opgeslagen dan normale alledaagse voorvallen.
- De kans op valse herinneringen/geïnduceerde herinneringen door het toevoegen van items later dan de gebeurtenis die wordt onderzocht, is voor zowel kinderen als volwassenen gelijk.
- Het volume van vrije herinneringsinformatie van kinderen na 12- 18 jaar is even bevredigend als dat van volwassenen.
- Angst is oorzakelijk verbonden met het risico van geheugenvervorming en het verkeerd ophalen van opgevraagde informatie.
- In vergelijking met volwassenen vertonen kinderen zowel tijdens het vooronderzoek als tijdens het proces ter terechtzitting een verhoogde mate van angst en vrees.
- Kinderen zijn in vergelijking met volwassenen angstiger en angstiger voor de aanwezigheid van de dader op de hoorzitting.
- Kinderen zijn in vergelijking met volwassenen kwetsbaarder voor leidende vragen.
- Kinderen hebben in vergelijking met volwassenen ernstige problemen bij het begrijpen van de vragen door het ongepaste gebruik van (juridische - leerstellige) taal.
- Kinderen die naar school gaan, ervaren het misbruik dat men ondergaat duidelijker en kunnen dit betrouwbaarder aan het licht te brengen.
- Vergeleken met oudere kinderen is de herinnering van kleuters niet zo gedetailleerd.

- In vergelijking met oudere kinderen onthullen jongere kinderen het misbruik meestal terloops, vaak na een aanleiding.
- Kinderen maken minder fouten bij het controleren van de bron van informatie, wanneer die zich de informatie uit het hoofd herinneren dan wanneer dat dit specifiek wordt gevraagd.
- Vergeleken met oudere kinderen zijn kleuters beter in het ophalen van gebeurtenissen uit het geheugen met behulp van tekens/stimuli (b.v. gebruik van een anatomische pop, kinderkuis of andere structuren, enz.)
- Door meer mensen te betrekken bij het onderzoek van de minderjarige slachtoffers en getuigen, neemt de ongerustheid aanzienlijk toe.

6.2 Basisrichtsnoeren

6.2.1 Ontwikkelingsstadia testen van het

Een beoordeling van de ontwikkelingsstadia van het minderjarige slachtoffer dat verhoord zal worden is van uiterst belang, om zo de gepaste interviewtechnieken te hanteren. Helaas blijkt in de praktijk dat veel kinderen als volwassenen zullen worden behandeld, wat resulteert in onvermijdelijke fouten en misverstanden. De grote meerderheid van problemen komt van het gebruik maken van complexe woorden in vraagstellingen en de moeilijkheid in het begrijpen van wat deze woorden betekenen.

Kinderen zullen moeilijkheden ervaren in het begrijpen van 'juridische taal' gebruikt tijdens het verhoor en hierbij kunnen minderjarigen tot en met de leeftijd van 15 jaar niet eens voor de helft begrijpen van wat er gezegd wordt. Vragen die niet het ontwikkelingsstadia van het kind in rekening houden kan leiden dat het kind onbetrouwbare informatie verstrekt.

In de ogen van de kinderen zullen mensen in de rechtbank die de kinderen bevragen gezien worden als mensen die veel gezag uitoefenen, waarbij het van belang is dat ieder gebrek aan begrip voor wat er wordt gevraagd aan de minderjarige slachtoffers en iedere objectie of afwijking van wat er verwacht wordt door de minderjarige slachtoffers, ondenkbaar en onaanvaardbaar moet zijn. De kinderen zullen antwoorden zonder echt de

vraag te begrijpen, gewoon om zichzelf te verlossen van het verhoor zodat men terug opgelucht kan zijn

Soms interpreteren volwassenen de eigenlijke inhoud van diens getuigenis verkeerd. In deze gevallen zijn de talrijke problemen die zich voordoen (weglatingen, dubbelzinnigheden, verkeerde voorstellingen) eerder te wijten aan de onbekwaamheid van de ondervrager dan aan de zwakheden van het kind. Alle studies komen duidelijk overeen dat de beroepskrachten alles in het werk moeten stellen om de eisen van het verhoor af te stemmen op de ontwikkelingsfase van het kind en diens bijzondere capaciteiten.

Ten slotte is het, gezien het bestaan van aanzienlijke individuele verschillen tussen kinderen van dezelfde leeftijd, belangrijk dat de examinatoren flexibel zijn en zich niet strikt houden aan leeftijdsgrenzen en specifieke protocollen.

6.2.2 Onderzoek kennis en capaciteiten kind dat wordt verhoord

- ***Conventionele meetsystemen***

Kinderen begrijpen, afhankelijk van de leeftijd en rijpheid, niet altijd meetsystemen. Om de relatie daarmee te onderzoeken, is het belangrijk om in een vroeger stadium van het interview de beroepskracht een aantal vragen te stellen, zoals "Hoe groot ben ik?", "Hoe ver is deze kamer van de andere kamer?", "Welke dag is het vandaag?", "Hoe lang ben je hier al?", "Hoe laat is het nu?"

- ***Delen van uw lichaam - de functies***

Het kind wordt gevraagd de verschillende delen van zijn lichaam op een speciale kaart te benoemen en het nut ervan uit te leggen. Vaak wordt nuttige informatie verkregen in gevallen van vermoedelijk seksueel misbruik.

- ***Tijd en orde begrippen***

Ook moet worden nagegaan in hoeverre het slachtoffer de inhoud van sleutelbegrippen begrijpt (bv. "voor het eerst", "laatst", "nooit", "altijd", "voor", "na", "tussen", "in", "uit", "vooruit", "achteruit", enz. Aan kleuters kan

bijvoorbeeld worden gevraagd om het speelgoed op een rij te zetten en aanwijzen wat het eerste is en wat het laatste.

- **Kleuren**

Vaak kent de jonge respondent de basiskleuren wel, maar is die niet in staat de minder gebruikelijke kleuren (paars, turkoois, enz.) op te noemen. Een palet van verschillende kleuren kan worden gebruikt om aan te tonen welke het kind bij naam kent. Het is niet ongewoon dat slachtoffers wordt gevraagd naar de kleuren van de kleren van de dader, de kleur van zijn auto, enz.

- **Locatie**

Op jonge leeftijd worden namen van steden, wijken en straten zelden onthouden. Kinderen onthouden plaatsen op basis van enkele bijzondere kenmerken. Zij zullen zich een bepaald huis gemakkelijker herinneren dan de naam van de straat waaraan het gelegen is.

- **Nabijheid**

Minderjarigen zijn zich vaak niet bewust van het begrip verwantschap en de gradaties ervan. Daarom is het onder meer nodig kinderen aan te moedigen de personen te identificeren die tot hun familie behoren, in diens huis wonen en praten over wat kinderen belangrijk vinden in het leven.

- **Nummering**

Volwassenen mogen niet uit het oog verliezen dat zelfs wanneer een kind kan tellen, dit nog niet betekent dat het in staat is de gebeurtenissen die het heeft meegemaakt op te sommen en te ordenen.

- **Het derde-persoonsperspectief aannemen**

Het is vaak moeilijk om het perspectief van een ander over te nemen en conclusies te trekken over diens bedoelingen, gedachten of gevoelens. Door bepaalde vragen te stellen (bijvoorbeeld: "Welk cadeau denk je dat je ouders van plan zijn je voor je verjaardag te geven?" "Wat denk je dat de held van deze film/ dit verhaal denkt?" enz.) kan het vermogen van het kind worden ontdekt om zich in de schoenen van een derde persoon te verplaatsen.

6.2.3 Formulering en inhoud vragen

Uit onderzoek is gebleken dat zowel de syntaxis als de woordenschat die (met name door de actoren van het strafrechtstelsel (CJS)) voor de formulering van de vragen wordt gekozen, het taalniveau van minderjarige slachtoffers of getuigen te boven gaat, hetgeen tot aanzienlijke moeilijkheden leidt.

Deskundigen moeten het taalvaardigheidsniveau van het ondervraagde kind beoordelen. Dit kan gebeuren tijdens de fase van relatievorming tussen de deskundige en de minderjarige, waarin de deskundige de gelegenheid krijgt om aandachtig naar de ondervraagde te luisteren. Zo kan de onderzoeker het gemiddelde aantal woorden in een zin berekenen en diens eigen spraak overeenkomstig aanpassen, korte zinnen in plaats van lange zinnen kiezen, ingewikkelde zinsbouw vermijden, ingewikkelde verleden tijden en passieve stem vervangen door gebruikmaken van eenvoudig verleden tijd en actieve stem, de voorkeur geven aan eenlettergrepige en drielettergrepige woorden in plaats van veel lettergrepen woorden, enz.

Met betrekking tot de inhoud van de vragen die aan de minderjarige worden gesteld, wordt benadrukt dat de vragen enerzijds rekening moeten houden met de kennis die het kind in diens specifieke ontwikkelingsfase heeft verworven, en anderzijds met diens vermogen om de feiten te motiveren. De antwoorden moeten worden geïnterpreteerd op basis van de cognitieve ontwikkeling en de rijpheid van het kind.

- Vragen met meeteenheden (tijd, leeftijd, lengte, gewicht, lengte, enz.) moeten worden vermeden voor kinderen die nog niet hebben leren meten. In dergelijke gevallen is het belangrijk alternatieve methoden te gebruiken (bv. het kind wordt niet gevraagd hoe laat de gebeurtenis plaatsvond, maar welk programma er op dat moment op TV was, enz.)
- Er moet rekening worden gehouden met het redeneervermogen van het kind. Bij het rechtvaardigen van situaties en gebeurtenissen gaan kleuters vaak meer uit van wat die met de eigen ogen kunnen zien en minder van wat niet zichtbaar is of wat moet worden aangenomen. Soortgelijke vragen met

"hypothetische rechtvaardigingen" worden misschien niet begrepen door kinderen bij wie soortgelijke cognitieve processen nog worden gevormd (bv. "Als hij die avond aan het werk was, hoe kon hij dan bij jou thuis zijn?").

- Ook moet gebruik worden gemaakt van termen waarvan de minderjarige zich een beeld bij kan vormen, en moet het gebruik van onnauwkeurige en vage woorden met een "onbekende" (ten opzichte van de kennis van de respondent) inhoud worden vermeden. In de literatuur wordt als relevant voorbeeld het geval genoemd van een kleuter die ontkennend antwoordde op de vraag of de kleuter de dader op de plaats van de moord een wapen had zien vasthouden. Toen het woord wapen werd vervangen door het woord pistool, antwoordde het kind bevestigend. In dit geval is het duidelijk dat de algemene - categoriserende term pistool, het kind erkent, maar wapen niet en dit zou het kind ervan weerhouden om zich het voorval te herinneren. Integendeel, het gebruik van de term "pistool" hielp het kind zich het voorwerp te herinneren want het kind had dat woord in diens geheugen gecodeerd en opgeslagen. Evenzo begreep een minderjarige de vraag beter: "Hoe vaak heeft de dader je geslagen?" vergeleken met de vraag: "Hoe vaak heeft de dader je mishandeld?".

- Het is belangrijk dat de beroepskrachten niet uit het oog verliezen dat kinderen het bijzonder moeilijk hebben om dingen doorheen de ogen van anderen te zien en conclusies te trekken over de bedoelingen, gedachten, percepties en gevoelens van anderen. Om deze reden is het antwoord op de vraag: "Waarom rende je niet weg toen de dader de deuren en ramen sloot?" kan de respondent in verwarring brengen, omdat er een conclusie moet worden getrokken over de bedoelingen van een derde persoon. Waarom-vragen moeten in ieder geval worden vermeden, omdat dit schuldgevoelens kunnen oproepen.

Richtlijnen voor het formuleren van de vragen

- Gebruik van korte zinnen
- Formulering van korte vragen

- Probeer het duidelijk en verstaanbaar uit te spreken
- Vermijd complexe zinnen
- Gebruik van kortere vragen
- Vermijd lange en ingewikkelde vragen
- Gebruik van eenlettergrepige of tweelettergrepige woorden
- Vermijd drie- of vierlettergrepige woorden
- Gebruik van eenvoudige grammaticale regels
- Vermijd dubbele ontkenkende, hypothetische, afhankelijke bijzinnen of zinnen met een sterk subjectieve en directieve inhoud.
- Gebruik van eenvoudige tijden en voegwoorden
- Vermijd perifere tijden en onpersoonlijke bijvoegsels
- Gebruik van eenvoudige, alledaagse en begrijpelijke woorden
- Vermijden van complexe synoniemen - wetenschappelijke (juridische) termen
- dubbelzinnige begrippen
- Gebruik van de actieve stem
- Vermijd passieve stem
- Gebruik van specifieke termen - namen
- Vermijd het gebruik van onbepaalde voornaamwoorden en onbepaalde bijvoeglijke naamwoorden
- Vermijd verwijzingen naar onbekende referenties.

Om het risico op weigering tot een getuigenis of het ontstaan van trauma of geheugenstoornis te minimaliseren, moeten bij het verhoor de volgende basisbeginselen worden gevolgd en nageleefd:

- taalgebruik dat rekening houdt met de leeftijd van het kind;
- gebruik van voorbeelden om het begrip van het kind te vergemakkelijken;
- het kind moet voorbeelden krijgen om het kind te helpen de vraag te begrijpen;
- het vermijden van meerdere verklaringen van het kind;
- het vermijden van leidende en misleidende vragen;
- het vermijden van het herhalen van vragen die al beantwoord zijn;
- het aanmoedigen van vrije vertelling;

- het vermijden van technieken om informatie in het geheugen binnen te dringen met het doel het geheugen te corrumperen;
- het vermijden van een harde toon en een starre toon van de kant van de interviewer.

Basisregels

- Alle "W"-vragen (wat, waar, wie, wanneer enz.) zijn toegestaan, met uitzondering van de Waarom-vraag (b.v. "Waarom heb je niet eerder gesproken", "Waarom ben je gebeven en niet weggegaan").
- Het "Waarom" creëert een groot schuldgevoel bij minderjarige slachtoffers en vergroot diens angst en bezorgdheid.

6.2.4 Objectiviteit van de interviewer, flexibiliteit en vermijden van suggestieve technieken

Onderzoek benadrukt het belang van het behoud van een neutrale en objectieve attitude van de professional ten aanzien van de uitspraken gemaakt door het kind:

- **Het creëren van een psychologisch klimaat** speelt een belangrijke rol. Zelf de toon van de stem of gezichtsexpressie kan van invloed zijn op het antwoord.
- **Vooringenomenheid interviewer:** Interviewer mag zich niet vastklampen aan persoonlijke interpretaties, maar moet hypothesen opbouwen, onderzoek verrichten naar de inhoud van de uitspraken van het kind en oorspronkelijke assumpties herzien wanneer nieuwe feiten naar boven komen.
- **Falen in het opmaken van een goed rapport :** Onderzoeksresultaten hebben aangetoond dat personen waarbij men het gevoel heeft die deze een hoger gezag uitoefenen, angst veroorzaken bij kinderen wat de geloofwaardigheid van de verklaringen van kinderen kan aantasten. Evenzo maken autoritarisme en gebrek aan empathie slachtoffers van misbruik kwetsbaar voor leidende vragen en suggestieve trucs.

– **Interviewer's bias:** Zinnen die per definitie negatief geladen zijn en die de persoonlijke perceptie van de interviewer weerspiegelen, moeten ten koste van alles worden vermeden (bijv. "Vertel me over deze slechte man" of "Vertel me over de slechte dingen die hij je heeft aangedaan").

– **Interviewer's bias:** Ook opmerkingen die vooruitlopen op het antwoord (bv. "U herinnert zich duidelijk niet de kleur van zijn haar") of zinnen die de minderjarige kunnen intimideren of onder druk zetten (bv. "U kunt pas naar het toilet gaan als u deze vraag hebt beantwoord") mogen niet worden gebruikt.

Het is van het grootste belang om een neutrale en objectieve relatie met het kind op te bouwen, waarbij de interviewer het kind niet intimideert, beoordeeld of bekritiseert wat het kind beweert. De professional moet beleefd en doelgericht zijn, ongeacht hoe ongeloofwaardig of onmogelijk de beweringen van het kind mogen lijken. Het is de aard en het type vragen dat leidt tot de juiste of onjuiste behandeling van het slachtoffer door de onderzoeker in kwestie.

Uit onderzoek is gebleken dat het gebruik van vrije spraak van gebeurtenissen en spontane verklaringen - in vergelijking met antwoorden op specifieke vragen - tot rijkere en betrouwbaardere getuigenissen leiden.

Vaak zal echter bij het onderzoek van een zaak het gebruik van specifieke vragen onvermijdelijk zijn. In vele gevallen zijn zij immers noodzakelijk om in het geheugen opgeslagen feiten weer op te roepen.

Problemen kunnen ontstaan wanneer de gestelde vragen leiden tot manipulatie van het geheugen. Het is gebleken dat onjuiste informatie zowel bij kinderen als bij volwassenen kan doordringen tot de gezochte mnemotechnische gebeurtenis en deze kan vervormen.

De beoefenaars moeten leidende vragen vermijden en vooral open vragen gebruiken.

De minderjarige wordt eerst aangemoedigd een algemeen verslag van de gebeurtenis te geven, en vervolgens meer specifieke vragen te beantwoorden ("En wat gebeurde er daarna?").

Daarna volgen vragen die de belangstelling van het kind op een specifiek onderwerp richten (b.v. "Vertel me nu over de kleuterschool"), vragen die proberen informatie te bevestigen die in een eerder stadium is gegeven (b.v. "Je zei dat Maria tegen je praatte. Wat zei ze precies tegen je?"), andere vragen die bedoeld zijn om een nieuw element te introduceren en die een bevestiging of ontkenning met één woord van het kind vereisen ("was Johannes daar ook?") en tenslotte categorische vragen die bedoeld zijn om een specifiek stukje informatie van bijzonder belang los te krijgen. *Leerzame vragen moeten worden vermeden!*

6.2.5 De doeltreffende Interviewer

- Is geduldig en laat het kind het ritme bepalen van het interview
- Gaat niet onderbreken, corrigeren, invullen of toevoegen van informatie
- Gebruik van dezelfde woordenschat dat het kind gebruikt
- Geeft grenzen aan voor eigen gedrag
- Moedig aan en motiveert het kind om verder te doen wanneer die moeilijkheden ervaart.

Voorbeelden van aanmoedigende en geruststellende zinnen

- *Maak je geen zorgen. Neem je tijd, ik luister."*
- *"Ik weet het, het is te moeilijk voor je. Is er iets wat ik kan doen om het makkelijker voor je te maken?"*
- *"Oké. Neem je tijd. Ik ben hier om te luisteren wanneer je maar wilt."*
- *"Is er iets dat het makkelijker voor je zou maken om vandaag met me te praten?"*
- *"Misschien heb je geleerd dat je bepaalde woorden niet mag zeggen. Maak je geen zorgen, in deze kamer mag je elk woord zeggen dat je wilt. We hebben ze al zo vaak gehoord. Het is oké als je ze hier zegt."*

Hoofdstuk 7 – Beoordeling van de geloofwaardigheid van de beschuldigingen

Professionals moeten zich bewust zijn van het feit dat kinderen valse beschuldigingen kunnen maken voor vele redenen, als voorbeeld om de aandacht van diens ouders te trekken, voor afleiding van een serieus misdrijf dat het kind heeft gepleegd met de overtuiging dat dit ongestraft zal blijven indien het kind seksueel misbruik zal opbiechten of om wraak te nemen op een volwassene die niet wou ingaan op wat het kind wou.

Meestal zullen minderjarigen inaccurate verklaringen afleggen door het gebrekkig functioneren van het cognitief geheugen, omdat dit nog in ontwikkeling is, zeker het geheugen en ook omdat minderjarigen bijzonder kwetsbaar zijn voor suggestieve vragenstelling en manipulatie door volwassenen.

Onwaarschijnlijke verklaringen kunnen het resultaat zijn van indoctrinatie, suggestie, fantasie, illusie, misverstanden, onschuldig liegen, overstimulatie en ophitsing door andere persoon of groep.

De verklaringen van kinderen zijn verdeeld in vals positieven verklaringen waar beschuldigingen over misbruik werden gemaakt dat in werkelijkheid nooit is voorgekomen en vals negatieve verklaringen waarbij misbruik wordt achtergehouden terwijl het heeft plaatsgevonden.

7.1 Criteria voor beoordelen van geloofwaardigheid van beschuldigingen

Er zijn bepaalde criteria die helpen bij de geloofwaardigheid te achterhalen van de beschuldigingen namelijk, kijken naar de inhoud van het forensisch interview, de emotionele toestand van het kind, het bestaan van pathognomische bevindingen, politiebewijs, de daders bekentenis en verklaringen van getuigenissen.

In de internationale literatuur wordt in de meeste protocollen gesuggereerd dat de volgende criteria - informatie - in aanmerking moet worden genomen om de geloofwaardigheid van beschuldigingen van seksueel misbruik te onderzoeken:

Het is noodzakelijk om grondig te onderzoeken:

(a) het gedrag van het kind en vooral de kennis van het kind over kwesties in verband met seksuele activiteit;

(b) de inhoud van de beschuldigingen (het soort misbruik, waar, hoe, wanneer en onder welke omstandigheden het misbruik heeft plaatsgevonden);

(c) de psycho-emotionele reacties van de minderjarige tijdens de openbaarmaking.

"Criterium - gebaseerde inhoudsanalyse " - (CBCA)

Criterion -Based Content Analysis ("CBCA") is een techniek voor het beoordelen van de validiteit van een verklaring met een gedeeltelijke internationale applicatie en erkenning.

The Criterion-Based Content Analysis techniek was ontwikkeld en toegepast in het jaar 1950s in Duitsland door psycholoog Udo Undeutsch (1982, 1989) en is nu een van de meest gebruikte tools voor evaluatie juist of valse verklaring in Europa en VS.

Deze techniek omvat met name drie fasen:

(a) het gestructureerde interview met het vermeende slachtoffer;

(b) de beoordeling van de verklaring met behulp van de gespecialiseerde techniek van de op criteria gebaseerde inhoudsanalyse (CBCA);

(c) het invullen van een lijst met informatie die is verkregen uit zowel het interview als de inhoudsanalyse van de verklaring van de respondent.

Deze techniek werd als zeer succesvol beschouwd, maar omdat de tweede fase als de meest essentiële werd beschouwd, werd het al snel een zeer betrouwbaar instrument op zich.

Beschuldigingen van seksueel misbruik worden als geloofwaardig/waarachtig beschouwd als aan een aanzienlijk aantal criteria is

voldaan. Het is bijzonder belangrijk dat aan de eerste drie criteria, die betrekking hebben op bepaalde gedragingen en attitudes van de minderjarige, is voldaan.

Kwalitatieve criteria voor de analyse van de verklaring

A. Algemene kenmerken van de ingediende beweringen

1. Samenhang en logische structuur

Is er samenhang en opeenvolging in het verhaal van de gebeurtenissen?

Volgen de afzonderlijke delen van de verklaring een logische structuur?

2. Gebrek aan structuur in de presentatie van de feiten?

Loopt het verslag van de gebeurtenissen vloeiend in elkaar over? Wordt het verhaal gekenmerkt door een gebrek aan organisatie? Zijn er specifieke elementen in het verhaal? Welke komen met enige consistentie in het gehele relaas voor? Zijn er plotselinge en abrupte veranderingen in de focus van het onderwerp?

3. Hoeveelheid informatie

Worden de gebeurtenissen in een specifieke ruimtelijke en temporele context geplaatst?

Zijn de personen, voorwerpen en feiten nauwkeurig beschreven?

Zijn de feiten en gebeurtenissen nauwkeurig beschreven?

B. De exacte inhoud van de verklaring

4. Integratie van de feiten in hun context

Zijn er specifieke beschrijvingen die geplaatst zijn in een bepaalde context van tijd en plaats waarin de gebeurtenis plaatsvond? Legt de getuigenis een verband tussen de gebeurtenis en verschillende andere gewone, alledaagse gebeurtenissen?

5. Beschrijving van het misbruik

Worden de handelingen en interacties tussen slachtoffer en dader beschreven?

6. Reproductie van een gesprek tussen de minderjarige en de dader

Wordt het gesprek in zijn oorspronkelijke vorm afgespeeld (d.w.z. zoals het werd uitgesproken? dingen werden gezegd)? Worden in de weergave ongebruikelijke woorden of woorden/zinnen gebruikt die in de weergave niet worden gebruikt?

7. Onverwachte complicaties

Is er iets onvoorzien gebeurd tijdens de daad? Heeft zich een onvoorziene gebeurtenis voorgedaan? Heeft zich een onvoorziene en onverwachte gebeurtenis voorgedaan tijdens de seksuele daad?

8. Ongewone details

De minderjarige geeft details die uniek en ongewoon zijn, maar die van bijzonder belang lijken te zijn voor het incident.

9. Onnodige details

Wordt er onnodige informatie gegeven die niet essentieel is en niet rechtstreeks verband houdt met de beschuldigingen van misbruik?

10. Nauwkeurige antwoorden op details die het kind desondanks niet begrijpt

Beschrijft het kind een voorval correct, maar interpreteert het kind het niet juist?

11. Verwijzing naar andere gebeurtenissen met seksuele inhoud

Verwijst het kind naar gebeurtenissen of gesprekken met seksuele inhoud? die verband kunnen houden met de eigenlijke incidenten, maar niet met de specifieke beschuldigingen van misbruik.

12. Subjectieve ervaring

Beschrijft het kind gedachten die het kind had en gevoelens die het kind ervoer tijdens het seksueel misbruik?

13. Verwijzing naar de geestelijke toestand van de vermeende dader?

Verwijst het kind naar de gedachten en gevoelens van de vermeende dader tijdens de onwettige handeling?

C. Andere criteria

14. Spontane correcties of aanvullingen

Verzoekt de minderjarige om zijn/haar oorspronkelijke verklaring te corrigeren of aan te vullen?

15. Bewering van onvermogen om zich een feit te herinneren of een exceptie van onwetendheid

Lijkt het kind door zijn/haar gedrag zich een meer specifieke vraag betreffende een aspect van een gebeurtenis niet te herinneren of niet te weten te beantwoorden?

16. Uiting van twijfel over de zojuist gegeven verklaring?

Uit zijn bezorgdheid dat een deel van zijn verklaring onwaar of ongeloofwaardig lijkt

17. Zelfspot

Kwalificeert het kind sommige elementen van zijn/haar gedrag in verband met het seksueel misbruik als onjuist of ongepast?

18. Vergeving van de vermeende dader

Probeert het kind de volwassene te verontschuldigen voor zijn/haar gedrag en de ernst van wat er is gebeurd te minimaliseren?

Volgens de internationale literatuur zijn de belangrijkste criteria die de geloofwaardigheid van de getuigenis van het kind aanzienlijk vergroten de volgende:

- De nauwkeurige en gedetailleerde beschrijving van de seksuele daad.
- Het verslag van de gebeurtenissen vanuit het perspectief van een kind.
- Een gedetailleerde beschrijving van de context (waar, wanneer, frequentie, omstandigheden, enz.).
- De beschrijving van het seksueel misbruik in zinnen en woorden die niet geschikt zijn voor de leeftijd en die ongewone, onverwachte kennis onthullen.
- Gestructureerd verhaal, spontaniteit en verrijking van bewijs tijdens het verhaal.
- Externe (stabiliteit in de beschrijving van de gebeurtenissen) en interne consistentie (emotionele reacties in verband met het seksueel misbruik).
- Het element van geheimhouding in de relatie tussen de minderjarige en de verdachte.
- De psycho-emotionele reacties van het kind bij het bekend worden van het seksueel misbruik en de beschrijving ervan. (uitdrukking van gevoelens van hopeloosheid, hulpeloosheid, angst, woede, schaamte, schuld, verraad, enz.)

- Duidelijke psychologische effecten (bv. symptomen van posttraumatische stressstoornis bij het beschrijven van de gebeurtenissen, dissociatieve stoornis, depressie, sociale terugtrekking, agressie, enz.)
- Het bestaan van medische en andere bevindingen.
- Slachtofferschap van andere minderjarigen in dezelfde context.
- Ooggetuigenverslagen.

7.2 veelvoorkomende fouten bij de beoordeling van geloofwaardigheid

In de beoordeling en evaluatie van bevindingen, kan het zijn dat professionals de verkeerde conclusies trekken. Een van de belangrijkste redenen zijn een gebrek aan gespecialiseerde kennis en ervaring, net zoals een gebrek aan flexibiliteit en objectiviteit. Heel vaak zal de interviewer wanneer die probeert diens hypothese te verifiëren informatie zoeken dat deze hypothese bevestigt, en de informatie dat de hypothese ontkent, zal de interviewer negeren.

De persoonlijkheid van de interviewer, diens training, de manier waarop neutrale bevindingen worden verwerkt, de unidimensionele of multidimensionele benadering gebruikt voor de beschuldigingen van de minderjarige en vooral de kwalitatieve dimensie m.b.t. de inhoud van het interactieve interview spelen sleutelrollen.

Onjuiste beoordelingen zijn vooral te wijten aan de subjectieve benadering van de gebeurtenis en de vooroordelen van de beroepsbeoefenaars.

In ieder geval moeten andere mogelijkheden worden onderzocht, bijvoorbeeld dat de minderjarige:

- niet werd misbruikt en onder druk van de dader of familieleden of door familieleden van de dader werd gedwongen te verklaren dat hij werd misbruikt
- tijdens het proces van zijn/haar forensisch onderzoek een overdreven ervaring heeft meegemaakt;
- overmatige stress en angst;
- weigerde te getuigen vanwege intense gevoelens van schaamte en schuld;
- zichzelf verantwoordelijk achtte voor het misbruik;
- wilde verbergen wat er gebeurd was en het slachtoffer beschermen;

- werd gedwongen te liegen omdat de dader aanwezig was tijdens het verhoor.

De deskundige gaat er gewoonlijk van uit dat de minderjarige is misbruikt. Als de deskundige bevooroordeeld is, wordt elke andere mogelijke versie van onmiddellijk verworpen. Het doel van de deskundige is informatie te verzamelen die diens persoonlijke mening zal versterken. Aangezien er in gevallen van seksueel misbruik zelden getuigen zijn en de afwezigheid van pathognomonische bevindingen vaak voorkomt, is het interview de enige mogelijkheid om de zaak te onderzoeken. Daarom is bijzondere zorgvuldigheid en omzichtigheid geboden.

Het vergroot vertrouwen van de beroepsbeoefenaar in diens bekwaamheden, diens gebrek aan objectiviteit en diens absolute zekerheid kunnen tot fatale fouten leiden. Er is altijd de mogelijkheid dat de beweringen van het kind ofwel waar of onwaar zijn, of gedeeltelijk waar en gedeeltelijk onwaar. Er kunnen ook klompjes waarheid in zitten, maar over het geheel genomen kan vals bewijs overheersen, zoals bijvoorbeeld in het geval van verklaringen waarin dezelfde vragen werden herhaald.

7.3 Significant bewijs dat de geloofwaardigheid van een kinds beschuldigingen met betrekking tot seksuele victimisatie versterkt

- Een gedetailleerd en nauwkeurig verslag van het incident van seksueel misbruik (wat is er gebeurd, wanneer, waar, hoe en met welke frequentie). Hoe gedetailleerder de informatie, hoe groter de kans dat de beschuldigingen geloofwaardig zijn.
- De moeilijkheid om het te onthullen en de poging om het "geheim" te houden.
- Sterke aarzeling en remmingen bij het beschrijven van het incident.
- Het bestaan van fysisch bewijs (bijv. kneuzingen, sperma, haren, enz.).
- Het voorkomen van regressief gedrag, posttraumatische stressstoornis, en slaapstoornissen.
- Vertonen van seksueel getint gedrag dat niet bij de leeftijd past.

– De uiting van woede omdat het kind zich verraden voelt door zowel de dader als de verzorger(s) die het kind niet heeft/hebben beschermd tegen het slachtofferschap. Het verschijnen van gevoelens van depressie en hopeloosheid, evenals het vermijden van elke volwassene die op de dader lijkt, versterkt de waarheid van de woorden van het kind.

– Beschuldigingen van seksueel misbruik gaan vooraf aan het uiteenvallen van ouderlijke relaties en gevechten om het hoederecht. De timing van de beschuldiging speelt een belangrijke rol.

In tegenstelling, zal volgend bewijs eerder reducerend zijn voor de geloofwaardigheid van beschuldiging omtrent seksueel geweld van een kind:

– Het kind onthult het misbruik gemakkelijk en praat herhaaldelijk over het incident zonder aarzeling.

– Het verhaal wordt gekenmerkt door een sterke overdrijving en de beweringen van het kind lijken absurd en ongegrond. Dubbelzinnigheden in de beschrijving en het gebrek aan consistentie in de herhaling van de gebeurtenis zijn ook elementen waarmee rekening moet worden gehouden. Het verhaal verandert elke keer als nieuwe elementen worden toegevoegd en andere worden verwijderd.

– Er zijn geen forensische bevindingen.

– Er zijn geen veranderingen in zijn psycho-emotionele ontwikkeling vastgesteld die wijzen op seksueel misbruik van kinderen.

– De timing van de steun voor de beschuldigingen van seksueel misbruik.

– Misbruik valt samen met het begin van de gerechtelijke procedure voor echtscheiding en voogdij.

**BEWIJS DAT DE BESCHULDIGINGEN VAN SEKSUEEL MISBRUIK VAN DE MINDERJARIGE
VERSTERKT**

1. Het kind geeft het seksueel misbruik aan en beschrijft de feiten van het incident nauwkeurig (hoe, wanneer en waar het gebeurde).

- 2.** Er zijn fysische bevindingen (fysieke tekenen van misbruik in de genitaliën, sperma, haar, enz.).
- 3.** Bij het beschrijven van de feiten gebruikt het kind de taal die past bij de leeftijd.
- 4.** Vertoont regressief gedrag (bv. nachtelijke enuresis en tekenen van depressie).
- 5.** Rapporteert dat de dader het kind liet zweren en beloven nooit te praten ("Je zult niets zeggen. Het is ons geheim").
- 6.** Er is bewijs van methodisch geleidelijk misbruik (het specifieke proces van de selectie van het slachtoffer tot het seksueel misbruik is voorafgegaan door).
- 7.** Aarzelt om over het misbruik te praten.
- 8.** Denkt dat diens verklaringen de dader zullen teleurstellen.
- 9.** Uit boosheid omdat zowel de dader als andere familieleden het kind niet hebben beschermd tegen slachtofferschap.
- 10.** Het kind onthult het misbruik vóór de ontwikkeling van vijandigheid tussen zijn/haar ouders in plaats van erna.
- 11.** De vermeende dader komt uit een disfunctionele en belaste achtergrond (bijv. middelenmisbruik, persoonlijke ervaring met misbruik, enz.).
- 12.** De vermeende dader is eerder aangeklaagd en veroordeeld wegens misdrijven tegen de seksuele vrijheid van minderjarigen.

Referenties & bijkomend leesmateriaal

- Achenbach, T. M. (1991a). *Manual for the Child Behavior Checklist/4-18 and 1991 Profile*. Burlington, VT: University of Vermont Department of Psychiatry.
- Ahlquist, A. (2002). Child Maltreatment and domestic violence: Cognitive graphic interviewing (Available from Ann Ahlquist, 11975, 45th Avenue, N. MN, 55442).
- Alaggia, R. (2004). Many ways of telling: expanding conceptualizations of child sexual abuse disclosure. *Child abuse & Neglect*, 28, 1213 – 1227.
- Alaggia, R., & Turton, J. V. (2005). Against the odds: The impact of woman abuse on maternal response to disclosure of child sexual abuse. *Journal of Child Sexual Abuse*, 14(4), 95-113.
- Alexander, K., Quas, J., & Goodman, G. (2002). Theoretical advances in understanding children's memory for distressing events: The role of attachment. *Developmental Review*, 22, 490-519.
- Alexander, K., Quas, J., Goodman, G., Ghetti, S., Edelstein, R., Redlich, A., Cordon, I., & Jones, D. (2005). Traumatic Impact Predicts Long – Term Memory for Documented Child Sexual Abuse. *Psychological Science*, 16, 33-40.
- Aldridge, J., Lamb, M., Sternberg, K., Orbach, Y., Esplin, P., & Browler, L. (2004). Using human figure drawing to elicit information from alleged sexual abuse victims. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 72(2), 304-316.
- Allen, B., & Tussey, C. (2012). Can Projective Drawings Detect if a Child Experienced Sexual or Physical Abuse?: A Systematic Review of the Controlled Research. *Trauma, Violence & Abuse*, 13(2), 97-111.
- Allgood, C., Hong, J., Gourdine, R., & Williams, A. (2011). Maltreatment of children with developmental disabilities: An ecological system analysis. Children & American Prosecutors Research Institute - National Center for the Prosecution of Child Abuse (2004). *Investigation and Prosecution of child abuse*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and statistical manual of mental disorders* (5th ed.). Washington, DC: Author.
- Youth Services Review*, 33, 1142-1148.
- Amir, G. M., & Lev-Wiesel, R. (2007). Dissociation as depicted in the traumatic event drawings of child sexual abuse survivors: A preliminary study. *The Arts in Psychotherapy*, 34, 114-123.
- Anderson, J., Ellefson, J., Lashley, J., Miller, A. L., Olinger, S., Russel, A., et al., (2010). The CornerHouse forensic protocol: RATAc, Thomas M. Cooley *Journal of Practical and Clinical Law*, 12, 193-331.
- Balogh, K., Salaets, H., & Van Schoor, D. (2018). *Interpreter-mediated child interviews: Tools for interprofessional training*. Lannoo Campus Publishers.
- Balogh, K., & Salaets, H. (Eds.). (2015). *Children and justice: Overcoming language barriers*. Cambridge: Intersentia.

- Battin, D. B., Ceci, S. J., & Lust, C. (2012). Do children really mean what they say? The forensic implications of preschoolers' linguistic referencing. *Journal of Applied Developmental Psychology, 33*, 167-174.
- Brown, D. A. (2011). The use of supplementary techniques forensic interviews with children. In M. E. Lamb., D. La Rooy, L. C. Malloy., C.Katz., (Eds.). *Children's Testimonies: A Handbook of Psychological Research AND Forensic Practice* 9pp.217-250) (2nd ed.). UK: Willey.
- Brown, D. A., Lamb, M., Pipe, M-E., Orbach, Y., & Lewis, C. (2005). *Using drawings with children to elicit reports of touch after short and long delays*. Paper represented at the Society for Applied Research in Memory, Victoria, NZ.
- Brown, D. A., Pipe, M-E., Lewis, C., Lamb, M., & Orbach, Y. (2007). Supportive or suggestive: Do human figure drawings help 5- to 7- year old children to report touch? *Journal of Consulting and Clinical Psychology, 75*, 33-42.
- Bruck, M. (2009). Human figure drawings and children's recall of touching. *Journal of Experimental Psychology: Applied, 15*,361-374.
- Burkitt, E., Barrett, M., & Davis, A. (2009). Effects of different emotion terms on the size and colour of children's drawings. *International Journal of Art Therapy, 14*, 74-84.
- Candel, I., Memon, A., & Al-Harazi, F. (2007). Peer discussion affects children's memory reports. *Applied Cognitive Psychology, 21*, 1191-1199.
- Chae, Y., & Ceci, S. J. (2005). Individual differences in children's recall and suggestibility: The effect of intelligence, temperament, and self-perceptions. *Applied Cognitive Psychology: The Official Journal of the Society for Applied Research in Memory and Cognition, 19*(4), 383-407.
- Chae, Y., Goodman, G. S., Bederian-Gardner, D., & Lindsay, A. (2011). Methodological issues and practical strategies in research on child maltreatment victims' abilities and experiences as witnesses. *Child Abuse and Neglect, 35*, 240-248.
- Chae, Y., Goodman, G. S., Eisen, M., & Quin, J. (2011). Event memory and suggestibility in abuse and neglected children: Trauma – related psychopathology and cognitive functioning. *Journal of Experimental Child Psychology, 110*, 420-538.
- Cole, M., & Cole, S.R. (2001). *The development of children*. Τόμοι Β και Γ. Athens: Εκδόσεις Τυπωθήτω
- Cooper, A., Wallin, A. R., Quas, J. A., & Lyon, T. D. (2010). Maltreated and Nonmaltreated Children's Knowledge of the Juvenile Dependency Court System. *Child Maltreatment, 15*(3), 255-260.
- Davies, D. (2002). Interviewing children with disabilities; curriculum for the APSAC forensic interview clinic. American Professional Society on the Abuse of Children <http://apsac.fmhi.usf.edu/>
- Davies, D. & Faller, K. C. Faller. (2007). Interviewing Children With Special Needs. In: K. C. Faller (Ed.). *Interviewing Children about Sexual Abuse*.

- Controversies and Best Practice* (pp. 152-163). Oxford: Oxford University Press.
- Davies, M., Patel, F., & Rogers, P. (2013). Examining the roles of victim–perpetrator relationship and emotional closeness in judgments toward a depicted child sexual abuse case. *Journal of interpersonal violence*, 28(5), 887-909.
- ENCLAVE Project (2022). *Transnational Report*. Available at: <https://enclaveproject.eu/?fbclid=IwAR28q81Ow7IlgQ4MlwEdSh07SxqLug7n-YS6wUi5I9Vu69pAohhadXGdjVs>
- Faller, K. C. (2007). *Interviewing Children about Sexual Abuse. Controversies and Best Practice*. Oxford: Oxford University Press.
- Fontes, L. A. (2008). *Child Abuse and Culture: Working with Diverse Families*. New York: The Guilford Press.
- Fontes, L. A., & Faller, K. C. (2007). *Interviewing Children about Sexual Abuse. Controversies and Best Practice* (pp. 164-174). Oxford: Oxford University Press.
- Gekoski, A., Davidson, J. C., & Horvath, M. A. (2016). The prevalence, nature, and impact of intrafamilial child sexual abuse: findings from a rapid evidence assessment. *Journal of Criminological Research, Policy and Practice*.
- Hitz, B., & Bauer, G. (2003). *Drawings in forensic interviews of children*. American Prosecutors Research Institute. *Update*, 16(3), 1-2.
- Holmes, L., & Finnegan, M. (2002). The use of anatomical diagrams in child sexual abuse forensic interviews. American Prosecutors Research Institute. *Update*, 15(5), 1-2.
- Klein, M., Dorsch, C., & Hemmens, C. (2020). Talk to Me: An Analysis of Statutes Regulating Police Interviews of Child Victims. *Juvenile and Family Court Journal*, 71(2), 5-19. Available at: <https://www.google.com/search?q=Comparing+the+NICHD+and+RATAC+Child+Forensic+Interview+Approaches%E2%80%9393Do+the+Differences+Matter%3F+Patti+Toth%2C+JD&oq=Comparing+the+NICHD+and+RATAC+Child+Forensic+Interview+Approaches%E2%80%9393Do+the+Differences+Matter%3F+Patti+Toth%2C+JD&aqs=chrome..69i57j1123j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>
- Lamb, M. E., Brown, D. A., Hershkowitz, I., Orbach, Y., & Esplin, P. W. (2018). *Tell me what happened: Questioning children about abuse*. John Wiley & Sons (P. 169-170).
- Lamb, M. E., Hershkowitz, I., Orbach, Y., & Esplin, P.W. (2008). *Tell me what happened: Structured Investigative Interviews of Victims and Witnesses*. Wiley.
- Lamb, M. E., Orbach, Y., Hershkowitz, I., Esplin, P. W., & Horowitz, D. (2007). A structured forensic interview protocol improves the quality and informativeness of investigative interviews with children: A review of research using the NICHD Investigative Interview Protocol. *Child abuse &*

- National Children's Alliance (2017). *Standards for Accredited Members*. Available at:
https://ovc.ojp.gov/sites/g/files/xyckuh226/files/media/document/os_nca_standards_child_advocacy_centers-508.pdf
- National Children's Advocacy Center (2011). *Effects of interviewer gender on disclosure*. Child Abuse Library on Line.
<http://www.nationalcac.org/professionals/images/stories/pdfs/effects%20of%20interviewer%20gender%20on%20disclosurebib3.pdf>
- National Child Protection Training Center. (2011). National Child Protection Training Center application package. Available at:
<http://www.ncptc.org/vertical/Sites/%7B8634A6E1-FAD2-4381-99C0D55DC7E93C9410%7D/uploads/%7B9EFF5B6B-17D7-4367-BC937F7266694A1077%7D.PDF>
- National Institute of Child Health and Human Development. (1999). *NICHD forensic interview protocol* (Available from Michael Lamb, National Institute of Child Health and Human Development, P.O Box 3006, Rockville, MD 20847).
- Price, E. A., Ahern, E. C., & Lamb, M. E. (2016). Rapport-building in investigative interviews of alleged child sexual abuse victims. *Applied Cognitive Psychology*, 30(5), 743-749.
- RE-TREAT Project (2022). Available at: <https://sexualviolencejustice.eu/re-treat-project/>
- Scottish Executive (2003). *Guidance Interviewing Child Witnesses and Victims in Scotland*. Edinburgh: Author
- Shaffer, D. R. (2004). *Developmental Psychology*. Αθήνα: Εκδόσεις Ίων.
- The Scottish Government. (2003). *Guidance on Interviewing Child Witnesses in Scotland*. Available at:
<https://www.gov.scot/binaries/content/documents/govscot/publications/advice-and-guidance/2011/12/guidance-joint-investigative-interviewing-child-witnesses-scotland/documents/0124263-pdf/0124263-pdf/govscot%3Adocument/0124263.pdf>
- U.S. Department of Justice (2004). Guide for Forensic Interview of Spanish-Speaking Children. Available at: <https://www.ojp.gov/ncjrs/virtual-library/abstracts/guide-forensic-interviewing-spanish-speaking-children>
- Wilson, C. & Powell, M. (2001). *A Guide to Interviewing Children: Essential skills for counselors, police, lawyers and social workers*. London: Routledge.

WSIC
*There is a way
out of violence!*

uc3m | Universidad
Carlos III
de Madrid

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
UNIVERSITY OF CRETE

KU LEUVEN

This project is co-funded by the Justice Programme of the European Union